

UNIVERZITA MATEJA BELA V BANSKEJ BYSTRICI

PRÁVNICKÁ FAKULTA

SPOLUPRACUJÚCA OSOBA V TRESTNOM KONANÍ

Diplomová práca

450d4ebb-257f-478a-a166-9ba0e25e6c5c

Študijný program: Právo

Študijný odbor: Právo

Pracovisko: Katedra trestného práva, kriminológie, kriminalistiky a forenzných disciplín

Vedúci diplomovej práce: JUDr. Rastislav Urbáni, LL.M.

Banská Bystrica, 2016

Bc. Veronika Kráľovičová

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že diplomovú prácu s názvom „Spolupracujúca osoba v trestnom konaní“ som vypracovala pod odborným vedením môjho vedúceho a samostatne. Pri zhotovení práce som používala dostupnú odbornú literatúru, články a zákony.

V Banskej Bystrici, dňa 29.2.2016

.....

PodĎakovanie

Touto cestou, by som chcela poĎakovať v prvom rade môjmu tatkoví a babke, ktorí ma najviac podporovali v štúdiu na vysokej škole, právnickej fakulte, ktorá mi poskytla štúdium a v neposlednom rade môjmu vedúcemu za cenné rady pri vypracovaní diplomovej práce.

V Banskej Bystrici, dňa 29.2.2016

.....

ABSTRAKT

KRÁĽOVIČOVÁ, Veronika: Spolupracujúca osoba v trestnom konaní (Diplomová práca). Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Právnická fakulta. Katedra trestného práva, kriminológie, kriminalistiky a forenzných disciplín. Vedúci diplomovej práce: JUDr. Rastislav Urbáni, LL.M. Stupeň odbornej kvalifikácie: magister (v skratke „Mgr.“). Banská Bystrica, 2016. Rozsah práce: 66 strán.

Diplomová práca rozoberá problematiku „Spolupracujúcej osoby v trestnom konaní“. Práca je rozdelená do piatich kapitol, pričom každá jedna má významné postavenie v objasnení pojmu spolupracujúca osoba v trestnom konaní. Prvá kapitola sa zaoberá jednotlivými formami inštitútu spolupracujúcej osoby v trestnom konaní z hľadiska platného právneho poriadku Slovenskej republiky. V druhej kapitole je rozobraný svedok ako spolupracujúca osoba v trestnom konaní. Táto kapitola sa zameriava na jeho historický vývoj, cez postavenie, povinnosti, práva, výsluch až po dnešnú ochranu svedka. Tretia kapitola vysvetľuje význam pojmu „korunný svedok“ v trestnom konaní. Taktiež objasňuje proces vzniku tohto inštitútu v jednotlivých krajinách sveta. V štvrtej kapitole sa rozoberá spolupracujúci obvinený. Jeho postavenie, činnosť ako aj alternatívne možnosti skončenia trestnej veci spolupracujúceho obvineného. Posledná kapitola je zameraná na orgány činné v trestnom konaní, ktoré spolupracujú s takouto osobou na odhalení konkrétnej trestnej činnosti. Práca obsahuje náležité podmienky na uplatnenie inštitútu spolupracujúcej osoby v trestnom konaní, ako aj možnosti ochrany takejto osoby. Cieľom práce bolo bližšie ozrejmiť spoločnosti spolupracujúcu osobu v trestnom konaní, kto to vlastne je, aké práva a povinnosti z jej postavenia vyplývajú.

Kľúčové slová: spolupracujúca osoba, svedok, korunný svedok, spolupracujúci obvinený, trestné konanie.

ABSTRAKT

KRALOVICOVA, Veronika: Die mitarbeitende Person im Strafprozess {Diplomarbeit}. Universität von Matej Bel in Banska Bystrica, Juristische Fakultät. Der Lehrstuhl von Kriminologie, Kriminalistik und forensischen Disziplinen. Diplomarbeitler: judr rasto, Fachstufe: Magisterstufe {kurz Mgr}, Banska Bystrica, 2016. Arbeitsumfang: 66 Seiten.

Diese Diplomarbeit analysiert die Problematik „der mitarbeitenden Person im Strafprozess“. Die Arbeit ist in fünf Kapitel eingegliedert, dabei jeder Teil einen wichtigen Status bei der Begriffserklärung von „der mitarbeitenden Person im Strafprozess“ bildet. Im ersten Abschnitt bearbeitete ich einzelnen Institutionsformen der mitarbeitenden Person im Strafprozess anhand der gültigen Rechtsordnung der Slowakischen Republik. Der zweite Teil beschreibt den Zeuge als mitarbeitende Person im Strafprozess. Dieses Kapitel zielt sich an die historische Entwicklung und Stellung des Zeugen, seine Rechte und Pflichten, das Verhör und an den heutigen Zeugenschutz. Im dritten Teil des Werkes wird den Begriff „der Hauptzeuge“ im Strafprozess bestimmt. Ebenfalls erläutert dieser Abschnitt den Entstehungsprozess dieses Institut in einzelnen Ländern der Welt. Das vierte Kapitel analysiert den mitarbeitenden Angeklagten, seine Position, Funktion, aber auch die alternativen Möglichkeiten für die Strafsachebeendung des mitarbeitenden Angeklagten. Der letzte Teil ist auf die Ermittlungsbehörden, die mit den oben genannten Personen auf die Offenlegung der Straftätigkeit zusammenarbeiten, eingerichtet. Diese Arbeit beinhaltet unter anderen gehörige Bedingungen für die Institutsanwendung des mitarbeitenden Person im Strafprozess, aber auch den Schutz solcher Person. Das Ziel meines Werks war der Gemeinschaft die mitarbeitende Person im Strafprozess erklären, die Frage als „wer ist eigentlich diese Person, welche Rechte und Pflichten hat sie, zu erläutern.

Schlüsselwörter: mitarbeitende Person, Zeuge, Hauptzeuge, mitarbeitender Angeklagte, Strafprozess.

PREDHOVOR

Témou diplomovej práce je „Spolupracujúca osoba v trestnom konaní“. Tento inštitút je pomerne mladý, lebo bol zavedený do slovenského právneho poriadku len v roku 2003. Respektíve novelou č. 457/2003 Z. z., pričom v roku 2005 bol tento inštitút zavedený do rekodifikovaného Trestného poriadku č.301/2005 Z. z.. Svoju účinnosť inštitút spolupracujúcej osoby nadobudol až od 1.1. 2006. Cieľom diplomovej práce je čitateľovi bližšie ozrejmiť problematiku tohto inštitútu v rámci slovenskej právnej úpravy a trestného konania. Taktiež vysvetľuje iné pojmy ako je svedok, spolupracujúci obvinený a možnosti ukončenia trestnej veci, ktoré súvisia s inštitútom spolupracujúcej osoby v trestnom konaní. V práci sa nachádza aj definícia „korunného svedka“, ktorá je charakteristickejšia pre právne poriadky iných krajín.

Táto téma je málo rozpracovaná na našom území. Pomerne zriedkavo sa o nej píše v odbornej literatúre. Skôr sa s ňou zaoberajú v článkoch, zborníkoch a periodikách. Okolité krajiny majú lepšie spracovaný tento inštitút nakoľko sa u nich používa dlhšie než pár rokov.

Čo sa týka metodiky, autorka pri vypracovaní práce používala analytickú metódu, právnej dedukcie a systémový prístup. Zameriava sa hlavne na systematický a logický výklad.

Nakoľko je táto téma pre dnešnú dobu veľmi aktuálna a nie je veľmi obsírne rozoberaná, autorka sa snaží vysvetliť a poskytnúť nielen odborníkovi ale hlavne verejnosti lepší pohľad na inštitút spolupracujúcej osoby v trestnom konaní.

Autorka

OBSAH

ZOZNAM SKRATIEK A ZNAČIEK	9
ÚVOD	10
1. VZNIK A VÝVOJ POJMU „SPOLUPRACUJÚCA OSOBA“	12
1.1 Jednotlivé formy inštitútu „, spolupracujúcej osoby“	12
2. POJEM SVEDOK.....	14
2.1 Genéza pojmu svedok	14
2.2 Vymedzenie pojmu svedok	18
2.3 Postavenie svedka v trestnom konaní	20
2.4 Výsluch svedka	25
2.4.1 Výsluch podozrivej osoby ako svedka	27
2.4.2 Výsluch anonymného svedka	28
2.4.3 Výsluch chráneného a ohrozeného svedka.....	29
2.4.4. Výsluch maloletých a mladistvých.....	31
2.5 Ochrana svedka	32
2.6 Hodnovernosť svedeckej výpovede	34
3. „KORUNNÝ SVEDOK“	36
3.1. Význam a pojem „,korunného svedka“ v slovenskom právnom poriadku.....	36
3.2. Posudzovanie výpovede „,korunného svedka“	37
3.3 Postavenie iných právnych poriadkov k inštitútu spolupracujúcej osoby - „,korunného svedka“	40
3.3.1. Veľká Británia	40
3.3.2. Taliansko	41
3.3.3. Česká republika	41
3.3.4 Spojené štáty americké	43
4. SPOLUPRACUJÚCI OBVINENÝ V TRESTNOM KONANÍ.....	45
4.1. Činnosť obvineného	45

4.2. Procesné postupy podľa Trestného poriadku pre inštitút „spolupracujúcej osoby-obvineného“	46
4.2.1 Dočasné odloženie vznesenia obvinenia (§205 TP).....	47
4.2.2. Prerušenie trestného stíhania	48
4.2.3. Podmienečné zastavenie trestného stíhania spolupracujúceho obvineného	49
4.2.4. Zastavenie trestného stíhania podľa § 215 ods. 3 Trestného poriadku.....	51
4.2.5 Mimoriadne zníženie trestu podľa § 39 ods.2 písm. e) Trestného zákona	53
4.2.6. Modelová schéma procesných postupov a rozhodnutí pri spolupracujúcej osobe	55
5. SPOLUPÔSOBENIE ORGÁNOV ČINNÝCH V TRESTNOM KONANÍ SO SPOLUPRACUJUCIMI OSOBAMI V BOJI PROTI KONKRÉTNYM PODOBÁM TRESTNEJ ČINNOSTI.....	58
ZÁVER	60
ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV	62

ZOZNAM SKRATIEK A ZNAČIEK

OČTK- orgány činné v trestnom konaní

TZ- Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon

TP- Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok

Zákon o ochrane svedka- Zákon č. 256/1998 Z. z. o ochrane svedka a o zmene a doplnení niektorých zákonov

ÚVOD

Témou mojej diplomovej práce je „spolupracujúca osoba v trestnom konaní“. Tento inštitút ma nezastupiteľné miesto v slovenskom právnom poriadku, respektíve v Trestnom poriadku. Spolupracujúca osoba je pre náš systém preto tak dôležitá, lebo vďaka tomuto inštitútu sa OČTK za posledné roky darí objasňovať a zabráňovať v prekvitaniu organizovanému zločinu.

Za spolupracujúcu osobu môžeme považovať osobu, ktorá má určité dôležité poznatky, ktoré sú potrebné na vyriešenie trestnej veci. Za takúto osobu sa pokladá svedok, spolupracujúci obvinený, korunný svedok, ktorý nie je v našom Trestnom poriadku zavedený, i keď v praxi sa väčšinou takéto označenie používa. Podstatou tohto inštitútu je to, že takáto osoba uzavrie s OČTK dohodu, ktorá jej zabezpečuje určité úľavy v podobe ochrany, beztrestnosti alebo zmiernení trestu. Za to ale musí poskytnúť informácie, ktoré by iným spôsobom OČTK nezískali a majú významnú hodnotu pre trestné konanie.

Významom tohto inštitútu v slovenskom právnom poriadku je ten, že napomáha očisťovať spoločnosť od trestnej činnosti, ktorá má závažnejší charakter. Pomáha rozkladať bunky organizovaných skupín, či zločineckých alebo iných. Dáva páchatelovi možnosť zmeniť svoje správanie a opustiť spomínané skupiny. Táto spolupráca by ho mala motivovať k lepšiemu postaveniu jeho osoby v trestnom konaní. Celkovo tento inštitút poukazuje na náležitosti, ktoré môže mať osoba, ktorá sa rozhodne spolupracovať. Čo prináša a zahŕňa spolupráca medzi ním a OČTK.

Vybrala som si túto tému preto, lebo zo všetkých možných tém, práve táto mi ponúkala možnosť dozvedieť sa niečo bližšie a podrobnejšie o aktuálnom „probléme“ dnešnej spoločnosti, v ktorej žijeme.

Ako som už spomínala táto téma nie je veľmi spracovaná v odbornej literatúre, preto som zväčša siahala po odborných článkoch, zborníkoch a periodikách. Snažila som zakomponovať aj poznatky ohľadne spolupracujúcej osoby aj z iných zahraničných dokumentov. Nakoľko som mala obmedzené zdroje, z ktorých som čerpala.

Dúfam, že vám moja práca poskytne dostatočné vysvetlenie, čo sa pod pojmom „spolupracujúca osoba v trestnom konaní“ chápe. Zároveň verím, že táto problematika sa

v budúcnosti bude riešiť na inej, hlavne vyššej úrovne. Bude sa jej pripisovať väčšia vážnosť pri riešení trestnej činnosti.

1. VZNIK A VÝVOJ POJMU „SPOLUPRACUJÚCA OSOBA“

1.1 Jednotlivé formy inštitútu „spolupracujúcej osoby“

Čiastočný obsah pojmu „spolupracujúca osoba“ v trestnom konaní sa nachádza v zákone č. 301/2005 Z. z., čiže v Trestnom poriadku. V § 205 tohto zákona je objasnený pojem dočasné odloženie vznesenia obvinenia, v § 215 ods.3 zasa inštitút zastavenia trestného stíhania, v § 218- 219 je vysvetlené podmienené zastavenie trestného stíhania spolupracujúceho obvineného, v § 228 ods.3 prerušenie trestného stíhania proti spolupracujúcemu obvinenému, v §39 ods. 2 písm. e mimoriadne zníženie trestu a v § 33 pojem obvinený, v šiestej hlave- druhom diely v Trestnom poriadku je rozobraná problematika svedkov. Z tohto vyplýva, že právnu úpravu inštitútu „spolupracujúcej osoby“ môžeme rozdeliť do dvoch fáz respektíve rovín, *„ktoré sa spájajú s dvomi základnými časťami trestného konania (predsúdne konanie a súdne konanie) a s niektorými štádiami týchto častí (prípravné konanie, preskúmanie obžaloby, predbežné prejednanie obžaloby, hlavné pojednávanie a konanie o odvolaní).“*¹Čiže už v predsúdnom konaní ako aj v konaní súdnom môže prísť k naplneniu zámeru jednotlivých foriem inštitútu „spolupracujúcej osoby“.

*„Všetky tieto ustanovenia podrobne upravujú právne podmienky použitia jednotlivých foriem inštitútu „spolupracujúcej osoby“, ako aj samotný procesný postup a subjekty, ktoré sú oprávnené o jednotlivých formách tohto inštitútu rozhodnúť. Vo všetkých prípadoch ide o fakultatívne rozhodnutia, a teda závisí len od orgánov činných v trestnom konaní, či jednotlivé formy inštitútu „spolupracujúcej osoby“ v prípade splnenia zákonných podmienok použijú alebo nie.“*²

Vo všeobecnosti môžeme chápať spolupracujúcu osobu ako páchatel'a, spolupáchatel'a trestného činu alebo jeho účastníka, ktorý sa domáha výhod ako je dočasná alebo trvalá beztrestnosť a upustenie od ďalšieho trestného stíhania, za poskytnutia dôkazne významných informácií, výnimočne spôsobilých prispieť k naplneniu účelu spolupráce, teda objasneniu niektorého trestného činu alebo k zisteniu či usvedčeniu ich páchatel'ov.³

¹ POLÁK, P. *Svedok v trestnom konaní*. – 1.vydanie. Bratislava: Eurokódex, 2011. s.246.

² POLÁK, P. *Svedok v trestnom konaní*. -1. vydanie. Bratislava: Eurokódex, 2011. s.246.

³ Pozri ŽILINKA,M. *Spolupracujúca osoba a procesné postupy podľa Trestného poriadku*. In *Justičná revue*, 2007. č.5, s. 622- 623

Poskytnuté informácie by mali byť natoľko dôveryhodné a dôležité aby mohli viesť k dohode medzi páchatel'om a štátom.

Tento inštitút spolupracujúcej osoby sa zameriava na trestné činy ako je:

- korupcia⁴
- založenie, zosnovanie a podporovanie zločineckej skupiny⁵
- založenie, zosnovanie a podporovanie teroristickej skupiny⁶
- zločin spáchaný organizovanou skupinou⁷, zločineckou skupinou alebo teroristickou skupinou.

⁴ Pozri zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon, § 328

⁵ Pozri zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon, § 296

⁶ Pozri zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon, § 297

⁷ Pozri zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon, § 129 ods. 2

2. POJEM SVEDOK

1.2 Genéza pojmu svedok

V tzv. Urnamových zákonoch, ktoré pochádzajú z 21. storočia pred naším letopočtom sa nachádzajú prvé zmienky o osobe, ktorá o určitých faktoch svedčí. Napríklad v článku 25 a 26 spomínaných zákonoch možno nájsť takýto úryvok : „ *Ak niekto vystúpil ako svedok a bol usvedčený ako krivoprisažník, zaplatí 15 šekelov striebra. Ak niekto vystúpi ako svedok, avšak odmietol svedčiť pod prisahou, odvedie zbožie, o koľko šlo v tomto procese.* “⁸

V známejšom Chamurapiho zákonníku by sme tiež našli narážku na osobu svedka: „*Ak niekto niekoho obvinil z vraždy a udal ho, ale nepreukázal mu to, ten kto ho obvinil, bude potrestaný smrťou. Ak niekto vystúpil na súde s krivým svedectvom a výpoveď, ktorú urobil, nepreukázal, ak ide o hrdelný spor, bude potrestaný smrťou. Ak vystúpil so svedectvom v spore o obilie alebo o peniaze, dostane trest v hodnote tohto sporu.* “⁹

Na mnohých pergamenových zvitkoch, faraónskych dekrétov, v občianskych zmluvách, zo starovekej Egyptskej ríše, sa uchovali zmienky. Tie hovoria o potrestaní osoby, ktorá napríklad krivo vypovedala. Z toho možno vyvodíť, že Egyptania už v tej dobe si potrpeli na spravodlivom procese a potrestaní ohľadne trestných činov.

Za zmienku stojí spomenúť Bibliu. Je to kniha, ktorá napriek tomu, že nie je právnym prameňom významne ovplyvnila viaceré princípy správania. A tieto princípy respektíve pravidlá sa neskôr pretvorili aj do právnej podoby.

Takou ukážkou z Biblie je:

– „ *Ak sa niekto prehreší tým, že počul vyslovenú kliatbu, a mohol by vystúpiť ako svedok, aby bol očitým svedkom, alebo mal by o veci vedomosti (o veci), ak to neoznámí, uvalí na seba vinu.* “¹⁰ Tento citát sa nachádza v starozákonnej tretej knihe Mojžišovej pod názvom Levitikus a presnejšie v piatom verši piatej časti.

⁸ BEŇA, J. *Pramene k dejinám práva, Starovek*, Bratislava, 2006. s. 21- 22

⁹ Dostupné na internete: <http://antiquus.blog.cz/0712/pravo-a-zakony-chammurapi>

¹⁰ Sväté písmo, Starý zákon, I .zväzok, Bratislava: Cirkevné nakladateľstvo, 1968. s.302

- „Jeden svedok nebude nič platný pri nejakej vine alebo zločine, ktorého sa niekto dopustil; lež na výpovedi dvoch alebo troch svedkov bude závisieť rozhodnutie.“¹¹ Zdrojom tohto citátu je starozákonná kniha Deuteronomium nájdený ako Zákon o svedkoch.

Staroveké Grécko nezanechalo po sebe veľa právnych pamiatok, ktoré by výslovne hovorili o svedkoch. Zato staroveký Rím a jeho právo boli na tom lepšie, čo sa týkalo tejto problematiky. V známej právnej pamiatke „Zákon dvanástich tabúl“, sa miestami nachádzajú zmienky o svedkoch. Nájdeme ich v I., II., a VIII. tabule. Úryvok z I. tabule znie: „Keď žalobca povoláva obžalovaného na súd, tak musí ísť. Ak nepríde, tak žalobca môže povolať svojich svedkov. Len potom ho môže zobrať nasilu. Keď odmietne alebo utečie, môže sa ho zmocniť. Ak choroba alebo vek je zábranou, udelený mu bude záprah volov. Nemusia vankúšmi obkladať krytý voz keď nechcú.“¹² Ostatné citáty môžeme nájsť v uvedenom internetovom zdroji.

Zo staroveku sa prenesme do stredoveku. Stredovek bol tiež významným medzníkom vo vývoji pojmu svedok. Takzvaný Salský zákon – Lex Salica, obsahuje práva a povinnosti svedkov: „Ak niekto bude donútený predstaviť svedkov, a oni, môže stať, nebudú sa chcieť dostaviť na zasadanie súdu, osoba, ktorá ich potrebuje, má ich uspokojiť a ako svedkov ich pozvať na zasadanie súdu, aby pod prísahou vypovedali to, čo je im známe. Ak nebudú chcieť prísť a ak ich nezdrží zákonná prekážka, každý z nich sa odsudzuje na pokutu 600 denárov, čo je 15 solidov. Ak predvolaní svedkovia, ktorí sa dostavili na zasadanie súdu, nechcú vypovedať pod prísahou to, čo vedia, budú postavení mimo zákona a navyše každý z nich sa odsudzuje na pokutu 600 denárov, čo je 15 solidov.“¹³ Možno z toho usúdiť, že starí Frankovia poznali nielen inštitút svedka, ale aj jeho povinnosti ako napríklad dostaviť sa na súd, vypovedať. Taktiež upravovala aj sankcie v prípade krivého svedectva.

Ďalší prameň, ktorý treba spomenúť je Ruská pravda. Delí sa na: „Krátku redakciu Ruskej pravdy“ a na „Obširnejšiu redakciu Ruskej pravdy“.¹⁴ Ukážka: „Všetky krádeže sa prejednávajú na základe svedectva slobodných ľudí. Ak sa stane, že svedkom bude cholopec, ten nemôže vystúpiť na súde. Ale ak chce žalobca môže využiť svedectvo otroka, povediac

¹¹ Sväté písmo, Starý zákon, I. zväzok, Bratislava: Cirkevné nakladateľstvo, 1968. s. 525

¹² Dostupné na internete: http://www.hs-augsburg.de/~harsch/Chronologia/Lsante05/LegesXII/leg_ta00.html - preklad

¹³ BEŇA, J. Pramene k dejinám práva, Stredovek, Bratislava, 2007. s.37

¹⁴ POLÁK, P. Svedok v trestnom konaní, -1. vydanie. Bratislava: Eurokódex, 2011. s.24

*pritom žalovanému: vyzývam ťa na súd zo slov cholopa, ale vo svojom mene. Môže požiadať od žalovaného, aby sa očistil skúškou železa. “*¹⁵

Prvá právna pamiatka, ktorá odkazujú na naše územie je z obdobia Veľkej Moravy. Ide o prameň súvisiaci s misiou solúnskych bratov sv. Konštantína a Metoda - „Ustanovenia svätých otcov“. Tieto ustanovenia obsahujú vyše 50 príkazov pokánia za rôzne previnenia proti Božím aj ľudským zákonom.¹⁶ Príklad: „*Ak niekto krivo prisahá, nech sa kajá 7 rokov. Ak však niekto krivo prisahá pod nátlakom, nech sa kajá 3 roky.*“¹⁷ V tejto pamiatke pochádzajúcej z Veľkej Moravy nájdeme aj ustanovenia, ktoré sa zaoberajú dokazovaniu a kto môže byť svedkom. Ukážka: „*O svedkoch. Nad všetkými previnilcami má knieža a sudca pri každom spore so všetkou starostlivosťou a trpezlivosťou konať vyšetrowanie a neodsudzovať bez svedkov. Treba však hľadať svedkov pravdivých, bojacich sa Boha, vážených a takých, čo nemajú nijakú nenávisť ani zlobu, ani hnev, ani spor, ani obvinenie proti tomu, o kom svedčia, ale iba strach z Boha a jeho spravodlivosti. Počet svedkov nech je jedenásť alebo aj viac, ako tento počet. V malom spore od siedmich do troch, ale nie menej ako tento počet. Sudca má však moc prijať záloh od toho, proti komu vypovedajú, a určiť svedkom prisahu, alebo aj pokutu alebo rovnaký trest, ak sa niekedy ukáže, že klamali. Ani v jednom spore sa nemajú prijímať za svedkov tí, ktorých niekedy usvedčili, že klamú alebo prestupujú zákon Boží, alebo vedú zvrátený život, alebo ktorí sa ako nespôsobilí vylučujú z prisahy.*“¹⁸

Medzi ďalšie významne dokumenty, v ktorých sa spomína inštitút svedka je Magna charta libertatum, ktorá ovplyvnila najmä angloamerické právo. Ďalej to je Corpus iuris canonici (Zbierka kánonického práva), Malleus maleficum (Kladivo na čarodejnice), Werböczyho Tripartitu a v neposlednom rade sem patrí aj Constitutio Criminalis Carolina.

V 19. a 20. storočí boli tiež dôležité medzníky v právnej úprave svedka. Takým dôležitým bola aj prvá svetová vojna, ktorá nechala po sebe veľa zmien. Jednou takou je aj rozpad Rakúska- Uhorska a vznik nových štátov. Ako je nám všeobecne známe dôsledku toho vzniklo Československo. Významný zákon pre československé územie v tej dobe bol: „*Zákon o zriadení samostatného československého štátu č.11/ 1918 Zb., známy aj ako recepcná norma. V zmysle tohto zákona, na základe ustanovenia článku 2, zostali*

¹⁵ BEŇA, J. *Pramene k dejinám práva, Stredovek*, Bratislava, 2007. s.86,89,90

¹⁶ POLÁK, P. *Svedok v trestnom konaní*, -1. vydanie. Bratislava: Eurokódex, 2011. s. 25, 26

¹⁷ KOLÁRIK, J. *Právne dejiny Slovenska*, Žilina, Poradca podnikateľa, s.r.o., 2008. s.5

¹⁸ KOLÁRIK, J. *Právne dejiny Slovenska*, Žilina, Poradca podnikateľa, s.r.o., 2008. s.9, 10, 11

*v nástupníckom Československu v platnosti všetky dovtedy na území Rakúsko- Uhorska platné zemské (krajinské) a ríšske zákony a nariadenia.*¹⁹ Vďaka tejto recepcnej norme sa zaviedol právny dualizmus v aplikácii práva na území unitárneho Československa. *„Právny dualizmus znamenal, že na území českých krajín sa používalo právo rakúske a na území Slovenska právo uhorské.*“²⁰

Na území Čiech, Moravy a Sliezska pre oblasť trestného práva sa používal zákon č. 119/ 1873 Ríšskeho zákonníka a pre Slovensko a Podkarpatskú Rus sa uplatňoval trestný poriadok – zákonný článok č. XXXIII/1896.²¹

§ 150 až 172 boli základné ustanovenia 13.hlavy rakúskeho Trestného poriadku, ktoré sa zamerali na inštitút svedka. Čo sa týkalo dokazovania na hlavnom pojednávaní respektíve výsluchu svedka, bolo upravené v 18. hlave od § 246 až po 254. V uhorskom Trestnom poriadku bolo postavenie svedka upravené v 13. hlave. Bližšie sa tomu venovali § 192 až po § 224.²²

Po druhej svetovej vojne boli trestno- procesné normy veľmi zastaralé a neúmerne vtedajším pomerom. V roku 1950 bol prijatý nový predpis a to zákon č. 87/ 1950 Zb. Trestného poriadku. Aj tento zákon venoval svedkovi osobitnú pozornosť. II. hlava- III. oddiel obsahoval ustanovenia venujúce sa tomuto inštitútu. *„ V porovnaní s predchádzajúcou trestno- procesnou úpravou, Trestný poriadok z roku 1950 už neupravoval inštitút prísahy svedka, čím zanikla aj povinnosť svedka podrobiť sa zloženiu prísahy. Na základe vykonanej analýzy postavenia svedka v období od roku 1950 až 1956 možno konštatovať, že uvedenou právnou úpravou prezentovanou vtedy platným Trestným poriadkom došlo v porovnaní s predchádzajúcou k zásadným prelomovým zmenám, ktoré aspoň v hrubých črtách vytvorila základný právny rámec pre vytváranie úprav postavenia svedka v nasledujúcich trestno- procesných predpisov, ktoré sa prispôbovali v závislosti od súdobých potrieb spoločnosti.*“²³

¹⁹ POLÁK, P. *Svedok v trestnom konaní*, -1. vydanie. Bratislava: Eurokódex, 2011. s. 51

²⁰ KAČÍK, E., MATOUŠEK, S., ZEMANDLOVÁ, L., *Vybrané kapitoly z európskych dejín štátu a práva II*, Bratislava: Akadémia Policajného zboru, 1995. s. 55

²¹ Pozri POLÁK, P. *Svedok v trestnom konaní*, -1. vydanie. Bratislava: Eurokódex, 2011. s. 51

²² Pozri POLÁK, P. *Svedok v trestnom konaní*, -1. vydanie. Bratislava: Eurokódex, 2011. s. 51

²³ POLÁK, P. *Svedok v trestnom konaní*, -1. vydanie. Bratislava: Eurokódex, 2011. s. 63

Po päťdesiatych rokoch minulého storočia bol prijatý pokrokovejší Trestný poriadok, zákonom č. 64/ 1956 Zb. o trestnom konaní súdnom. Aj keď bol modernejší, ale za to nepriniesol so sebou skoro žiadnu zmenu týkajúcu sa inštitútu svedka.

V roku 1961 bol prijatý ďalší nový Trestný poriadok- zákon č. 141/1961 Zb.. Tento poriadok bol viac ako 30 krát novelizovaný, pričom najdôležitejšie novely boli prijaté až po 17. 11.1989. Zaznamenali sa rôzne zmeny aj v postavení svedka. Po roku 1994 prišli výraznejšie zmeny, ktoré dopĺňali právnu ochranu integrity svedka. Pokiaľ by sa svedok alebo jeho blízka osoba dostala do ohrozenia vďaka uvedeniu svojej adresy alebo svojho mena, tak mohol uviesť adresu, kde pracuje a nemusel svoju totožnosť prezradiť pre svoju a jemu blízkej osobe ochranu. V roku 1998, zákonom č. 256/1998 Z. z. o ochrane svedka a o zmene a doplnení niektorých zákonov, došlo k zákonodarnej záruke ochrany svedka aj mimo oblasť Trestného poriadku. Taktiež týmto predpisom boli zavedené nové pojmy ako je „ohrozený svedok“ a „chránený svedok“.

„Samozrejme, že vývoj právnej úpravy inštitútu svedka sa rokom 2005 nezastavil. Významným krokom v tomto smere bolo prijatie nového rekodifikovaného Trestného poriadku- zákon č. 301/ 2005 Z. z., ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2006, a ktorého pôsobnosť sa v súčasnosti uplatňuje.“²⁴

1.3 Vymedzenie pojmu „svedok“

V právnych predpisoch a v Trestnom poriadku by sme zbytočne hľadali definíciu pojmu svedok. Trestný poriadok upravuje len povinnosti, práva svedka a tiež postup pri výsluchu svedka. Hlavne výsluch svedka považovaný ako dôkazný prostriedok.

V mnohých právnických publikáciách a odbornej literatúre sa nachádzajú rámcové vymedzenia tohto inštitútu.

Podľa Repetitória rekodifikovaného Trestného práva poznáme najznámejšiu definíciu: „ Svedok je fyzická osoba rozdielna od obvineného, ktorá bola orgánom činným v trestnom konaní a súdom vyzvaná, aby ako svedok vypovedala o skutočnostiach dôležitých pre trestné konanie, ktoré vnímala svojimi zmyslami, teda videla, počula, cítila atď. Svedok

²⁴ POLÁK, P. Svedok v trestnom konaní, -1. vydanie. Bratislava: Eurokódex, 2011. s. 70

je nezastupiteľný inou osobou, pretože toto jeho postavenie je vytvorené situáciou, ktorú vnímala.“²⁵

Napríklad český profesor Augustus Miřička definoval svedka ako „osobu rozdielnu od obvineného, ktorá má pred súdom na jeho vyzvanie vypovedať o skutkových okolnostiach, o ktorých nadobudla vedomosť síce vlastným pozorovaním, ale inou cestou, než ako znalec, pribraný v tej istej trestnej veci.“²⁶

Anton Ráliš v roku 1942 vydal Trestné právo procesné, v ktorom bola táto definícia: „fyzickej osoba, ktorá vnímala okolnosti pre prípad závažné pomocou vlastných zmyslov, a ktorá bola súdom oboslaná ako svedok, pričom ide o osobu rozdielnu od obvineného.“²⁷

V knihe Základy dôkazného práva od Antona Rašlu nájdeme definíciu svedka takúto: „fyzickú osobu, odlišnú od obvineného, ktorú orgán činný v trestnom konaní (súd) predvolal a vyzval, aby v zmysle procesných predpisov uviedla všetky jej známe skutočnosti, ktoré sú dôležité pre rozhodnutie v trestnej veci.“²⁸ Tieto a mnoho iných definícií sa od seba zriedkavo odlišujú ale podstata je vždy rovnaká.

Z tohto všetko môžeme povedať, že svedok je:

- fyzická osoba ako ľudská bytosť, bez ohľadu na občianstvo
- osoba, ktorá vďaka svojím zmyslom prijímala dôležité okolnosti pre trestné konanie
- osoba, ktorá bola organmi činnými v trestnom konaní alebo súdom predvolaná na výsluch
- témou výsluchu sú okolnosti, ktoré majú spojitosť so skutkom, pre ktoré sa začalo trestné stíhanie

„V súvislosti s vymedzením pojmu svedok treba poukázať ešte na jednu skutočnosť. V teórii trestného práva sa niekedy rozlišuje pojem svedok v materiálnom zmysle a pojem svedok vo formálnom zmysle. Za svedka v materiálnom zmysle možno považovať fyzickú osobu, ktorá svojimi zmyslami vnímala skutočnosti, ktoré sú dôležité pre trestné konanie

²⁵ JAROSLAV, I., ZÁHORA, J., *Repetitórium rekodifikovaného trestného práva*, In IURA EDITION, Spol. s.r.o, 2013. s.154

²⁶ MIRIČKA, A. *Trestní právo procesní*, Praha, Vyšehrad, 1932. s. 125

²⁷ RÁLIŠ, A. *Trestné právo procesné*, Bratislava, Justitia, 1942, s.83

²⁸ RAŠLA, A. *Základy dôkazného práva*, Košice: Právnická fakulta UJPŠ, 1979. s.60

*a môžu tak byť predpokladom pre rozhodnutie orgánov činných v trestnom konaní alebo súdu, a ktorá o nich môže vypovedať. Nie je pritom podstatné, či bola k výpovedi vyzvaná orgánom činným v trestnom konaní alebo súdom alebo niektorou zo strán, alebo či sa za takýmto účelom prihlásila sama. Podstatné je, že vnímala relevantné skutočnosti a disponuje poznatkami, ktoré sú potrebné pre účely trestného konania. Svedok v materiálnom zmysle sa môže dostať do pozície svedka vo formálnom zmysle, ak ho orgán činný v trestnom konaní alebo súd riadne predvolá na výsluch. Ale tiež sa ním vôbec nemusí stať, napríklad vtedy, ak sa o ňom žiadna zo strán trestného konania nedozvie a svedok sa sám neprihlási k podaniu výpovede.*²⁹

1.4 Postavenie svedka v trestnom konaní

Už v predošlej kapitole sme sa dozvedeli o všeobecnej definícii pojmu svedok. V tejto zase bližšie rozoberieme spôsobilosť svedčiť, povinnosti a práva svedka, taktiež postavenie svedka k iným osobám v trestnom konaní.

V Trestnom poriadku nijakým spôsobom nie je vymedzená právna spôsobilosť svedka. Nikde nie je napríklad upravená veková hranica svedka, či zdravotný stav svedka. Týmto chcel vlastne zákon zabezpečiť dostatočný počet osôb ako svedkov, ktorí by dostatočne objasnili danú skutočnosť v trestnom konaní.

Spôsobilosť svedka:

Každá fyzická osoba, bez ohľadu na to, či je spôsobilá robiť právne úkony alebo nie je, sa považuje za právne spôsobilú svedčiť. Samotné orgány činné v trestnom konaní alebo priamo súd musí rozhodnúť, či daná výpoveď svedka je vierohodná, pravdivá a nevznikli dajaké pochybnosti ohľadne výpovede. Každá svedecká výpoveď sa má brať individuálne. Pochybnosti okolo svedeckej výpovede nastanú vtedy, keď je evidentné, že svedok nie je schopný vnímať skutočnosť, o ktorej má vypovedať. Pokiaľ sú stále obavy o pravdivosti svedeckej výpovede, tak súd môže podľa § 150 Trestného poriadku nariadiť Vyšetrenie duševného stavu svedka: „*Ak sú závažné pochybnosti, či nie je u svedka, ktorého výpoveď pre rozhodnutie obzvlášť dôležitá, podstatne znížená schopnosť správne vnímať alebo vypovedať, možno znalecky vyšetriť aj duševný stav svedka. V takom prípade je vždy*

²⁹ POLÁK, P. *Svedok v trestnom konaní*, -1. vydanie. Bratislava: Eurokódex, 2011. s.93, 94

potrebný príkaz súdu, v prípravnom konaní sudcu pre prípravne konanie. Vyšetrenie duševného stavu svedka pozorovaním v zdravotníckom ústave nie je prípustné.“³⁰

Zaujímavou a stále nedoriešenou otázkou ostáva, koľko znalcov má posudzovať duševný stav svedka. U obvineného sú to dvaja znalci z odboru psychiatrie, o tomto hovorí aj § 148 ods.1 Trestného poriadku. Zato v § 150 TP takéto dačo chýba. Túto problematiku by sme mohli vyriešiť poslednou vetou z § 142 ods.1, ktorá znie: „*dvoch znalcov treba pribrať vždy, ak ide o vyšetrenie duševného stavu*“³¹ lenže táto úprava nekonkretizuje osobu, pre ktorú je to určené. „*Evidentne možno predpokladať, že znalecký posudok o duševnom stave svedka, vypracovaný dvomi znalcami, bude objektívnejší.*“³²

„*Na základe vykonanej analýzy by sa z pohľadu právnej teórie dali predpoklady právnej spôsobilosti svedka zhrnúť do nasledovných požiadaviek:*

- a) ide o osobu, ktorá súbežne nezaujíma v trestnom konaní, s výnimkou poškodeného, prípadne zúčastnenej osoby, iné procesné postavenie, najmä nie postavenie obvineného,*
- b) ide o osobu, ktorej sú podľa mienky orgánov činných v trestnom konaní, súdu a prípadne iných subjektov trestného konania známe okolnosti týkajúce sa skutku, pre ktorý je vedené trestné stíhanie,*
- c) ide o osobu, ktorá je podľa svojho fyzického a duševného stavu spôsobilá vnímať okolnosti vonkajšieho sveta, zapamätať si ich a správne ich reprodukovať (vypovedať o nich).*“³³

Práva a povinnosti svedka:

Hocikto z nás sa môže dostať do pozície svedka. Ako svedok by sme mali vedieť, že disponujeme určitými právami ale aj povinnosťami. Pokiaľ človek nie je právnik alebo nie je sčítaný, čo sa týka danej problematiky, tak orgány činné v trestnom konaní ako aj súd je povinný svedka oboznámiť s jeho právami i povinnosťami.

³⁰ Zákon č.301/2005 Z. z. Trestný poriadok, §150

³¹ Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok , §142 ods.1

³² POLÁK, P. *Svedok v trestnom konaní*, -1. vydanie. Bratislava: Eurokódex, 2011. s. 87

³³ POLÁK, P. *Svedok v trestnom konaní*, -1. vydanie. Bratislava: Eurokódex, 2011. s. 87

Pokiaľ by došlo k nedodržaniu práv svedka v určitých procesných úkonoch, znamenalo by to jeho nezákonnosť. Preto je dôležité, aby každý svedok poznal dokonalo svoje práva. Medzi tieto práva patria:

- „*právo na ohľaduplné, dôstojné a zdvorilé správanie a primerané zaobchádzanie zo strany orgánov činných v trestnom konaní a súdu*

- *nárok na náhradu nevyhnutných výdavkov a ušlej mzdy (svedočné - § 140 TP)*

- *právo na poučenie (§ 131 ods.1 TP)*

- *právo odoprieť výpoveď (§ 130 TP)*

- *právo (zároveň povinnosť) na rešpektovanie zákazu výsluchu (§129 TP)*

- *možnosť nahliadnuť do písomných poznámok (§ 138 s poukazom na § 123 ods.1 TP)*

- *právo prečítať si zápisnicu o výsluchu a žiadať jej doplnenie alebo opravu (§ 138 s poukazom na § 124 ods. 2 a 3 TP)*

- *právo žiadať prokurátora resp. súd, aby bol informovaný o prepustení alebo úteku obvineného z väzby, resp. odsúdeného z výkonu trestu odňatia slobody (§ 129 ods. 2 TP)*

-*právo pri vykonávaní procesných úkonov v trestnom konaní používať jazyk, ktorému rozumie, a tým aj právo na tlmočníka a prekladateľa (§ 2 ods. 20 TP)*

- *právo na uvedenie inej adresy alebo pracoviska, ako je adresa jeho bydliska (§ 136 ods. 1 TP)*

- *právo na neuvedenie identifikačných údajov o svojej osobe (§ 136 ods.2 TP)*

- *právo na účasť a právnu pomoc advokáta počas výsluchu*“³⁴

Keď už svedok pozná svoje práva, mal by ovládať aj svoje povinnosti. Medzi takou najzakladanejšou- najvšeobecnejšou povinnosťou patrí **svedecká povinnosť**, ktorá priamo vychádza z § 127 TP: „(1) Každý je povinný dostaviť sa na predvolanie orgánov činných v trestnom konaní a súdu a vypovedať ako svedok o tom, čo mu je známe o trestnom čine a o páchatelovi alebo o okolnostiach dôležitých pre trestné konanie.“³⁵ Táto svedecká povinnosť pozostáva z dvoch častí a to:

„a) dostaviť sa na predvolanie orgánov činných v trestnom konaní a súdu (v určitom čase- termíne na určité miesto)

b) vypovedať ako svedok o tom, čo je mu známe o trestnom čine a o páchatelovi alebo o okolnostiach dôležitých pre trestné konanie.“³⁶

Okrem tejto všeobecnej povinnosti poznáme aj iné povinnosti, ktoré sa nepriamo odvodzujú od § 127 TP a sú to:

-, *podrobiť sa prehliadke tela, ak treba zistiť, či má na tele stopy alebo následky trestného činu (§ 155 ods.1 TP)*

-*strpieť odber krvi alebo iných obdobných úkon, ak na dôkaz treba vykonať skúšku krvi (§ 155 ods. 2 TP) a strpieť úkony na zistenie totožnosti osoby, ktorá sa zdržiavala na mieste činu (§ 155 ods. 3 TP)*

- *napísať potrebný počet určených slov na zistenie pravosti rukopisu (§ 133 ods. 1 TP)*

³⁴ POLÁK, P. *Svedok v trestnom konaní*, -1. vydanie. Bratislava: Eurokódex, 2011. s.133-145

³⁵ Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok, §127

³⁶ POLÁK, P. *Svedok v trestnom konaní*, -1. vydanie. Bratislava: Eurokódex, 2011. s.98, 99

- poskytnúť hlasovú vzorku, ak je treba identifikovať hlas (§ 133 ods.2 TP)
- vypovedať pravdu, nič nezamlčovať (§ 131 ods. 1 TP)
- zložiť prísahu pri výsluchu na hlavnom pojednávaní alebo verejnom zasadnutí (§ 131 ods. 3 TP)
- vypovedať pri konfrontácii, ak jeho výpoveď v závažných okolnostiach nesúhlasí s výpoveďou obvineného alebo iného svedka a vzniknutý rozpor nemožno vyjasniť iným spôsobom (§ 125 TP a § 138 TP s poukazom na § 125 TP)
- zúčastniť sa na rekognície, ak sa má zistiť totožnosť nejakej osoby alebo veci (§ 138 TP s poukazom na § 126 TP)
- podrobiť sa znaleckému vyšetreniu duševného stavu, ak sú pochybnosti o schopnosti správne vnímať alebo vypovedať (§ 150 TP)
- ak je potrebné, zúčastniť sa vyšetrovacieho pokusu (§ 157 TP)
- zúčastniť sa previerky výpovede na mieste činu, ak je to potrebné na doplnenie alebo overenie údajov dôležitých pre trestné konanie, ktoré sa vzťahuje k tomuto miestu (§ 158 TP)
- zúčastniť sa rekonštrukcie, ak má byť napodobená situácia a okolnosti, za ktorých bol spáchaný trestný čin, alebo ktoré majú k nemu podstatný vzťah, alebo ak má byť preverená výpoveď obvineného, poškodeného alebo svedka, ak iné dôkazy vykonané v trestnom konaní nepostačujú na objasnenie veci (§ 159 TP)
- povinnosť uhradiť náklady spojené s opakovaním úkonu alebo s novým hlavným

pojednáváním alebo verejným zasadnutím, ako aj náklady, ktoré vznikli osobe, ktorá sa na úkone zúčastnila, zapríčinené bezdôvodnou neúčastou svedka (§ 554 TP)“³⁷

1.5 Výsluch svedka

Výsluch svedka patrí medzi dôležité dôkazné prostriedky v trestnom konaní. Ide o taký procesný úkon Trestného poriadku, cieľom ktorého je dosiahnutie kľúčových, dôkladných a úplných faktov, objasňujúcich trestný čin. Výsledkom výsluchu sú teda získané dôkazy.

Mnohé odborné publikácie obsahujú rôzne definície výsluchu. Medzi také, ktoré sa oplatí spomenúť je aj definícia nachádzajúca v knihe od Jozefa Heřmánka- *Kriminalistická taktika* : „ *Výsluch je jedna z významných samostatných metód kriminalistickej praktickej činnosti, ktorou sa získavajú o udalostiach trestných činov, či iných kriminalisticky relevantných skutočnostiach informácie zafixované vo vedomí človeka.*“³⁸ Táto definícia je z roku 1975, o niečo staršia než tie dnešné.

V roku 2004 boli publikované tieto dve:

„ *Výsluch je kriminalistická metóda, ktorou sa získavajú informácie z pamäťových stôp uložených vo vedomí ľudí s cieľom objasniť kriminalisticky relevantnú udalosť.*“³⁹

„ *Výsluchom v kriminalistike rozumieme kriminalistickú metódu, ktorou sa na základe zákona získavajú pomocou výpovede kriminalisticky a právne relevantné informácie z pamäťových stôp uložených vo vedomí vypočúvaných osôb, za prísneho dodržania zákonom daných práv a povinností vypočúvajúceho a vypočúvaného.*“⁴⁰

Zo všetkých rôznych definícií môžeme konštatovať, že:

„*Ciele výsluchu sú determinované objasňovaním konkrétnej objasňovanej udalosti. Vychádzajúc z kriminalistickej podstaty výsluchu, možno konštatovať, že cieľom každého*

³⁷ POLÁK, P. *Svedok v trestnom konaní*, -1. vydanie. Bratislava: Eurokódex, 2011. s. 121- 132

³⁸ HEŘMÁNEK, J. *Kriminalistická taktika*, Praha: Federální ministerstvo vnitra, 1975. s. 102

³⁹ KUBÍKOVÁ, I. *Výsluch ako metóda kriminalistiky*, Bratislava: Akadémia Policajného zboru, 2004. s. 41

⁴⁰ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*, C. H. Beck, 2004. s. 303.

Identická definícia sa nachádza aj v učebnici kriminalistiky od autorského kolektívu PORADA, V., et al. *Kriminalistika*, 2001. s. 347

výsluchu je získanie úplných a pravdivých informácií z pamäťových stôp uložených vo vedomí ľudí o skutkových okolnostiach objasňovanej udalosti, čo následne vedie k zisteniu pravdy. Až následné zistenie pravdy je podkladom pre objasňovanie celej objasňovanej udalosti.“⁴¹

Ako som už bolo spomenuté výsledkom výsluchu sú informácie, ktoré sa berú za dôkaz. Za dôkaz považujeme všetko, čo prispieva k ozrejmieniu skutočností, pre ktoré začalo trestné stíhanie. Nemožno zabudnúť, že sa za dôkaz budú brať len tie skutočnosti, ktoré boli získané legálnym spôsobom respektíve podľa Trestného poriadku alebo osobitného zákona.

Predtým než začne samotný výsluch, predchádzajú mu určité činnosti. Osoba, ktorá bude viesť výsluch si musí spraviť **prípravu**. Príprava zahŕňa štúdium spisu, vymedzenie cieľa a predmetu výsluchu, taktiež sem patrí aj obstaranie si informácií o svedkovi, vypracovanie určitého plánu, určenie miesta konania a času, kedy bude vykonávané. Podľa § 134 TP si musí zabezpečiť technické zariadenie na prenos zvuku a obrazu. Po príprave nasledujú **úkony pred začatím výsluchu**. Sem zaradíme zabezpečenie svedka (predvolanie, predvedenie), zistenie identity svedka, svedok musí zložiť prísahu, buď na hlavnom pojednávaní alebo na verejnom zasadnutí. Taktiež zistenie súvislosti medzi svedkom a prejednávanou vecou a stranám. Samotný **výsluch** svedka zahŕňa poučenie o práve odoprieť výpoveď, o zákaze výsluchu, o povinnosti rozprávať pravdu a nič nezamlčať, o tom aký má význam svedecká výpoveď, o sankciách pri krivej výpovedi a o nároku na svedočné. V tejto fáze je potrebné oboznámiť svedka o predmete výsluchu. Zistenie okolností, ktoré by boli významné pre zistenie jeho hodnovernosti a hlavne nezaujatosti. Nasleduje súvislá výpoveď svedka. Po výpovedi svedka nastáva priestor na kladenie otázok, ktoré majú doplňovací charakter, alebo ktoré odstraňujú neúplnosti. Je zakázané kladenie sugestívnych a kapcióznych otázok. Svedok má možnosť nahliadnuť do písomných poznámok. Po skončení výsluchu sa predloží zápisnica svedkovi, ktorý má právo si ju prečítať, doplniť alebo opraviť.⁴²

⁴¹ BAČÍKOVÁ, I. a kolektív. *Výsluch v kriminalistickej teórii a v praxi*, Bratislava: Akadémia Policajného zboru, 2013. s.31

⁴² Pozri IVOR, J., Záhora, J. *Repetitórium rekodifikovaného trestného práva*, vydanie č. 9., Bratislava, 2013. s. 155

2.4.1 Výsluch podozrivej osoby ako svedka

Výpoveď páchatel'a, podozrivého i obvineného:

*„Spojenie podozrivého s obvineným je logické, nakoľko ide o jednu a tú istú osobu, ktorej postavenie sa mení iba vo vzťahu k vyšetrovacej situácii, v ktorej sa práve proces objasňovania nachádza.“*⁴³ V tomto prípade je dôležité, či už bolo vznesené obvinenie alebo nie. Pred výsluchom je podozrivý aj svedkom.

Podľa uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z dňa 21. 8.2012, sp.zn.2 To 1/ 2012 môžeme konštatovať, že osoba, ktorá bola zadržaná ako podozrivá zo spáchania trestného činu môžeme v trestnom konaní o daných okolnostiach vypočúť ako svedka „až po dočasnom odložení vznesenia obvinenia podľa § 205 ods. 1, 2 TP, teda po vyhotovení záznamu o dočasnom odložení vznesenia obvinenia policajtom s predchádzajúcim súhlasom prokurátora.“⁴⁴ Až po výsluchu, keď bolo vznesené obvinenie sa stáva zo svedka obvinený. Ale stále ostáva rovnaká motivácia vypovedajúceho.

Z hmotnoprávneho hľadiska nemôžeme nikdy páchatel'a, ktorý spáchal trestný čin považovať za svedka v tej istej veci. Zo známych definícií vieme, že svedok je fyzická osoba odlišná od páchatel'a a z § 346 TZ vyplýva, že páchatel' sa nikdy nemôže dopustiť trestného činu krivej výpovede, lebo nenapĺňa zákonom dané náležitosti subjektu trestného činu.⁴⁵ Túto teóriu potvrdzuje zase rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky pod spisovou značkou 11 Tcu 130/2004 z 21.7. 2004, ktoré hovorí:

„I. Páchatel'om trestného činu krivej výpovede spáchaného osobou v procesnom postavení svedka môže iba ten, kto vlastnými zmyslami vnímal skutočnosti týkajúce sa činu spáchaného inou osobou a o týchto skutočnostiach vypovedal pred orgánmi činnými v trestnom konaní nepravdu, prípadne zamlčal okolnosť významnú pre ich rozhodnutie.

⁴³BAČÍKOVÁ, I. a kolektív. *Výsluch v kriminalistickej teórii a v praxi*, Bratislava: Akadémia Policajného zboru, 2013. s.34

⁴⁴ČERNÁKOVÁ, L. *Judikatura vo veciach dokazovania v trestnom konaní svedok*, Bratislava, 2013. s.66

⁴⁵Dostupné na internete: <http://www.pravnelisty.sk/clanky/a169-skutocne-moze-byt-pachatel-trestneho-cinu-svedkom-vo-svojej-vlastnej-trestnej-veci>

II. Ak je však ako svedok vypočúvaná osoba, ktorá spáchala trestný čin, ohľadne ktorého podáva svedectvo, potom sa táto osoba nepravdivou svedeckou výpoveďou urobenou po riadnom poučení, vrátane práva odoprieť výpoveď, nedopúšťa konania naplňajúceho skutkovú podstatu trestného činu krivej výpovede. Z hľadiska objektívnej stránky tohto trestného činu totiž môžeme uviesť nepravdu o okolnosti významnej pre rozhodnutie orgánu činného v trestnom konaní len osoba odlišná od osoby páchatel'a trestného činu, nie však samotný páchatel' trestného činu.“⁴⁶

2.4.2 Výsluch anonymného svedka

Takým osobitným dôkazným prostriedkom v trestnom konaní je výpoveď anonymného (utajovaného) svedka. Nejde o legálny pojem, ktorý nemá právne vymedzenie. Zato §136 Trestného poriadku tento inštitút bližšie vykresľuje.

O anonymného svedka ide vtedy, keď dotýčny má dôvodnú obavu o seba alebo jeho blízkej osoby. Tento svedok namiesto údajov o svojom bydlisku uvádza adresu pracoviska alebo iného miesta, kam sa má doručiť predvolanie.⁴⁷

Nám už známom § 136 ods.2 sa uvádza „Ak je dôvodná obava, že oznámením totožnosti, bydliska, prípadne miesta pobytu svedka je ohrozený jeho život, zdravie, telesná integrita alebo ak také nebezpečenstvo hrozí jemu blízkej osobe, môže sa svedkovi povoliť, aby neuvádzal údaje o svojej osobe.“⁴⁸ Identita sa väčšinou utajuje pred osobou, voči ktorej sa vedie trestné stíhanie alebo pred jeho obhajcom.

Tento inštitút sa často využíva aj pri hľadaní, odhaľovaní a usvedčovaní zločincov, ktorí vykonávajú korupciu, využívajú právomoc verejného činiteľa alebo vykonávajú trestnú činnosť legalizácie príjmu z trestnej činnosti. Utajenie identity sa využíva aj pri výsluchu

⁴⁶Dostupné na internete: <http://www.pravnelisty.sk/clanky/a169-skutocne-moze-byt-pachatel-trestneho-cinu-svedkom-vo-svojej-vlastnej-trestnej-veci>

⁴⁷Pozri zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok, § 136 ods.1

⁴⁸ Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok, §136 ods.2

svedka- agenta. Na utajenie identity svedka by mali byť vykonané aj ďalšie opatrenia, ako napríklad použitie obrazovky, steny, skrytie tváre a zamaskovanie hlasu.

*„ Podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva výpovede utajených (anonymných) svedkov treba hodnotiť veľmi obozretne. Použitelnosť výpovede takéhoto svedka v prípade, že ide o jediný alebo skoro jediný usvedčujúci dôkaz, musí byť obmedzená a podlieha splneniu podmienok, ktoré minimalizujú zásah do práva obžalovaného na riadnu obhajobu, a ktoré do určitej miery zaisťujú kontradiktórnosť konania. “*⁴⁹

*„Pokiaľ je takáto anonymita poskytnutá, usvedčenie páchatel'a nesmie byť založené úplne alebo v rozhodujúcej miere len na svedectve takejto osoby. “*⁵⁰

2.4.3 Výsluch chráneného a ohrozeného svedka

Tieto dva pojmy chránený a ohrozený svedok by sme mali vedieť rozlíšiť. Hlavným rozdielom medzi nimi je ten, že ohrozený svedok ešte nie je zaradený do programu ochrany svedka. Chráneným svedkom je taký hrozený svedok, ktorý dostal na základe za chvíľu spomenuté ho zákona dlhodobú fyzickú ochranu.⁵¹

Ochrana svedka je právne podložená zákonom č. 256/1998 Z. z. o ochrane svedka a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Ďalším zákonom je zákon o Policajnom zbore, ktorý prikazuje svojim príslušníkom vykonávať ochranu a pomoc ohrozenému svedkovi ako aj chránenému svedkovi.

Trestný poriadok sa „priamo,, obracia na inštitút ohrozeného a chráneného svedka v ustanoveniach nachádzajúcich sa v:

–, §91 ods. 3 TP, v ktorom je uvedené: Obvinený, ktorému je poskytovaná ochrana a pomoc

⁴⁹ ČERNÁKOVÁ, L. *Judikatúra vo veciach dokazovania v trestnom konaní svedok*, Bratislava ,2013. s. 114

⁵⁰ POLÁK,P. *Výpoveď anonymného svedka ako dôkaz*, In Justičná revue. Roč. 65, č 3, 2013. s. 308

⁵¹ Pozri PERHÁCS, Z. *K ohrozenému a chránenému svedkovi*. In Justičná revue. Roč. 55, č. 3, 2003. s.277

podľa osobitného predpisu, môže byť vypočutý s využitím zariadení určených na prenos zvuku a obrazu

- §94 ods.3 TP z ktorého vyplýva, že ustanovenia odsekov 1 a 2 predmetného paragrafu sa nepoužijú v prípade (...) ohrozeného a chráneného svedka (...), to znamená, že zákon vylučuje možnosť uskutočniť konfrontáciu s (...) ohrozeným a chráneným svedkom (...)

- §101 b ods.3 TP hovorí o tom, že ustanovenie ods.1 (citovaného §) sa primerane použije aj pri výsluchu ohrozeného svedka a chráneného svedka, ktorému je poskytovaná ochrana a pomoc podľa osobitného predpisu, ide teda o ustanovenia, ktoré umožňuje vypočúvanie svedka v zákonom ustanovených prípadoch, a to pomocou a prostredníctvom technických zariadení určených na prenos zvuku alebo obrazu

- §197 TP hovorí o tom, že ak bude hlavné pojednávanie podľa očakávania trvať dlhší čas alebo sa má vyslúchnuť (...) ohrozený svedok, chránený svedok (...) s využitím technických zariadení určených na prenos zvuku a obrazu, zariadi predseda senátu, aby sa ho zúčastnil jeden alebo dvaja náhradní sudcovia alebo prísediaci

- §215 TP je osobitné ustanovenie o vykonávaní dôkazov, a to preto, že obžalovaný, ktorému je poskytovaná ochrana a pomoc podľa osobitného predpisu, a v súvislosti s jeho prítomnosťou v konaní pred súdom je tu dôvodná obava z ohrozenia jeho života alebo zdravia, či života alebo zdravia jeho blízkej osoby, môže byť vypočúvaný s využitím technických zariadení na prenos zvuku a obrazu“⁵²

Celkovo sa tento inštitút používa aj v prípadoch, keď nie je možné ochrániť inak svedka alebo získať dôkaz iným spôsobom.

⁵² PERHÁCS, Z. K ohrozenému a chránenému svedkovi. In Justičná revue. Roč.55, č. 3, 2003. s. 283,284

2.4.4. Výsluch maloletých a mladistvých

Už pri rozoberaní svedka som spomenula, že nikde v Trestnom poriadku nie je spomenutá veková hranica a právna spôsobilosť osoby, ktorá môže byť svedkom. Čo sa týka maloletých a mladistvých pri nich vekovú hranicu poznáme. „*Za maloletého považujeme osobu mladšiu ako 14 rokov, pre trestný čin sexuálneho zneužívania je veková hranica posunutá na dosiahnutie 15 roku života. Týmto vekovými hranicami zároveň končí beztrestnosť u páchatel'ov trestných činov. Osobu vo vekovom rozmedzí 14-18 rokov považuje právo za mladistvú.*“⁵³

Tento typ výsluch je mimoriadne ťažký. Pri každom jednom výsluchu je potrebné dbať na telesný, ako aj na duševný stav dieťaťa. Je dôležité zistiť od takéhoto svedka, či pochopil predmet a vážnosť výsluchu. Taktiež je dôležité aby sa vykonalo poučenie, ktoré je primerané k vekovej a mentálnej úrovni. Výsluch by sa mal vykonávať veľmi ohľaduplne a tak aby sa nemusel opakovať. A preto sa výpoveď zaznamenáva pomocou technických zariadení na prenos zvuku a obrazu.

Bližšie rozobrané pokyny k výsluchu sú v § 135 TP, ktorý hovorí okrem iného aj o tom, že k výsluchu má byť pribratý pedagóg, sociálny pracovník, psychológ alebo znalec. Taktiež pri výsluchu môže byť aj zákonný zástupca pokiaľ by to viedlo k účelnejšiemu výsluchu.⁵⁴

Najskôr by sa mal nechať priestor pre dieťa/mladistvého aby sám porozprával všetko čo vie o skutočnostiach, ktoré sa stali. Pokiaľ by sám nevedel pokračovať, vtedy nastupuje na rad kladenie otázok. Otázky musia byť dostatočne zrozumiteľné a jasné. Keby neboli, tak by to mohlo navádzať svedka k vymýšľaniu, fantazírovaniu, dokonca až k sugescii. Čo sa týka miesta vykonania výsluchu podľa mňa je celkom nevhodné miesto budova súdu. Môže v dieťati vyvolať strach a nepokoj. Bežne sa tam môže stretnúť s väzňami, či ozbrojenými zložkami policajného zboru. „*Za vhodné miesta vykonania výsluchu môžu byť považované školy, v osobitných prípadoch aj rodinné prostredie.*“⁵⁵

⁵³BAČÍKOVÁ, I. a kolektív: *Výsluch v kriminalistickej teórii a v praxi*, Bratislava, 2013. s.85

⁵⁴Pozri zákon č. 301/ 2005 Z. z. Trestný poriadok, § 135

⁵⁵ Zákon č. 301/ 2005 Z. z. Trestný poriadok, § 135

Výsluch by nemal trvať dlhšie ako hodinu, a keď už presiahne hodinu, tak by sa mala spraviť prestávka. Tú je zásadná doba, po ktorú sa vie vypočúvaný sústrediť. Sústreďenie závisí hlavne od duševného vývoja svedka.

A čo sa týka trvania výsluchu v kriminalistickej teórii a praxi platí, že :

„U detí od 5-7 rokov- okolo 15 min.

U detí od 7-10 rokov- okolo 20 min.

U detí 10-12 rokov- okolo 30 min.

Mladiství- takmer ako u dospelých.“ ⁵⁶

1.6 Ochrana svedka

Pred 25 až 30 rokmi u nás právny systém nedával veľký význam ochrane svedka. V tej dobe nebol veľmi rozšírený organizovaný zločin, na rozdiel od západných štátov. Až v roku 1989, ktorý priniesol so sebou veľa zmien v politickom, spoločenskom ale aj v ekonomickom smere, sa začal na našom území rozširovať organizovaný zločin.

Jednou z charakteristických črt organizovaného zločinu je ich fyzická agresia a vyhrážanie, smerované osobám, ktoré proti nim majú vypovedať alebo vypovedali. Preto v mnohých prípadoch sa boja svedkovia ale aj poškodení voči nim vypovedať. Majú strach o svoj život, zdravie ako aj o svojich príbuzných. Z týchto dôvodov veľakrát nepríde ani k začatiu trestného stíhania. V praxi sa čoraz častejšie stáva, že svedok alebo poškodený si nespomína na podstatné skutočnosti, ktoré súvisia s trestným činom alebo ich vedome utají. Aj keď bol poučený pred začiatkom výsluchu o tom, že keby zamlčal dôležitú informáciu alebo vypovedal nepravdu, naplnil by trestný čin krivej výpovede, jeho strach zo strany páchatel'a je väčší než zo strany orgánov činných v trestnom konaní. Preto je dôležité aby právny systém každého štátu ako aj na Slovensku garantoval efektívnu ochranu svedka, ako aj jemu blízkym osobám.

V minulosti sa v Trestnom poriadku nenachádzali ustanovenia, ktoré by upravovali ochranu svedka. Prvou zmenou môžeme považovať novelu Trestného poriadku z roku 1994

⁵⁶ BAČÍKOVÁ, I. a kolektív: Výsluch v kriminalistickej teórii a v praxi, Bratislava, 2013. s. 91

- zákonom č. 247/1994 Z. z., „Možno teda povedať, že išlo o prvú trestno- procesnú reakciu Národnej rady Slovenskej republiky v súvislosti s nárastom organizovanej kriminality a útokov na osoby, ktoré v trestnom konaní vypovedali proti týmto páchatelom v procesnom postavení svedka.“⁵⁷

V dnešnom Trestnom poriadku je významný § 136. V odseku 1 sa hovorí : „ak je dôvodná obava, že svedok alebo jemu blízka osoba sú pre uvedenie bydliska svedka v ohrození, môže sa svedkovi povoliť, aby namiesto bydliska uviedol pracovisko alebo inú adresu, na ktorú sa mu môže doručiť predvolanie.“ Z toho vyplýva, že do zápisnice sa nezapíšu údaje o bydlisku. Dôležitý pojem ako je **dôvodná obava**, nie je v zákone určený. V mnohých odborných literatúrach sa nachádzajú definície tohto pojmu ale nám najznámejšia je v knihe od Ivora, Trestné právo hmotné: „vyšší stupeň tiesnivého pocitu zo zla, ktorým sa vyhráža. Naproti tomu však nie je potrebné, aby takáto obava skutočne vznikla, stačí možnosť vzniku dôvodnej obavy.“⁵⁸ V ďalšom dokumente, kde by sa našiel výklad dôvodnej obavy je „predpis Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky, konkrétne Stanovisko generálneho prokurátora č. 5/1995 podľa §33 ods. 2 Zákona o prokuratúre k uplatňovaniu ustanovení Trestného poriadku na ochranu svedka.“⁵⁹ Všetky ustanovenia § 136 TP sú dôležité pre uplatnenie inštitútu ochrany svedka.

Znenie § 139 TP odkazuje na povinnosť súdu alebo orgánu činného v trestnom konaní oznámiť svedkovi, ktorému by hrozilo nebezpečenstvo zo strany obvineného alebo odsúdeného s dôrazom na jeho pobyt, informácie typu:

„a) obvinený bol prepustený z väzby alebo z nej ušiel,

b) odsúdený bol prepustený z výkonu trestu odňatia slobody alebo z neho ušiel“⁶⁰

V roku 1998 bol prijatý osobitný **zákon č. 256/ 1998 Z. z. o ochrane svedka a o zmene a doplnení niektorých zákonov**. Účinnosť tohto zákona nadobudla 1. januára

⁵⁷ PERTHÁCS, Z. *Návrhy a odporúčania posilňujúce úroveň a efektívnosť garancie ochrany svedka v trestnom konaní*. In Justičná revue. Roč.59, č. 4, 2007. s. 498

⁵⁸ IVOR, J. a kolektív. *Trestné právo hmotné, Osobitná časť*, Bratislava: Iura Edition, 2010. s. 409

⁵⁹ POLÁK, P. *Svedok v trestnom konaní*, Bratislava, 2011. s. 214

⁶⁰ Zákon č.301/2005 Z. z. Trestný poriadok, §139

1999. Garantuje najvyššiu kvalitu ochrany svedka a jemu blízkej osoby. Taktiež „*upravuje podmienky a postup pri poskytovaní ochrany a pomoci ohrozenému svedkovi, chránenému svedkovi a im blízkym osobám, u ktorých v súvislosti so svedeckou výpoveďou alebo poskytnutím dôkazu vzniká nebezpečenstvo ohrozenia života alebo zdravia zo strany osôb páchajúcich najzávažnejšie, najmä organizované formy trestnej činnosti.*“⁶¹

V § 2 tohto zákona nájdeme legálne definície pojmov ako je ohrozený svedok a chránený svedok. Rozdiel medzi ohrozeným a chráneným svedkom je ten, že chránený svedok je už zaradený v programe pre ochranu svedka, pričom ohrozený podáva návrh na zaradenie do tohto programu.

Aby bol zaradený do tohto programu musí byť spísaná písomná dohoda medzi ohrozeným svedkom a útvarom poskytujúcim túto ochranu. Ochrana so sebou prináša veľké finančné náklady, hlavne keď je poskytovaná dlhodobejšie. Čo sa týka príslušníkov policajného zboru, zabezpečujú profesionálne opatrenia, ktoré so sebou prinášajú namáhavé zaťaženie.

1.7 Hodnovernosť svedeckej výpovede

Každá svedecká výpoveď, by sa mala zakladať na pravdivosti. O tom je aj svedok poučený pred začatím výsluchu a taktiež o trestných následkoch krivej výpovede.

Bohužiaľ prax nám ukazuje, že mnohé svedecké výpovede sú chybné alebo skreslené. Preto treba pravdivosť výpovede preverovať po celú dobu konania.

Orgány činné v trestnom konaní vychádzajú z predpokladu, že svedok je obvykle nestrannou osobou. V mnohých prípadoch je realita iná. Preto je dôležité zistiť, či existuje alebo neexistuje zaujatosť svedka voči obvinenej osobe alebo prejednávanej veci. Treba vybádať, či má svedok k obvinenej osobe určitý vzťah- priateľský, príbuzenský alebo žiaden. Taktiež aj motivácia svedka je rozhodujúca pre zistenie hodnovernosti. Čo ho nabáda aby vypovedal pravdu alebo lož. Tieto a ďalšie iné aspekty môžu ovplyvňovať pravdivosť, vierohodnosť jeho výpovede.

⁶¹PERHÁCS, Z. *O problematike ochrany svedka*, In Justičná revue. Roč. 55,č. 3, 2003. s. 185

Ako som už na začiatku spomenula mnohé výpovede bývajú nepresné a rozporuplné. To je dôsledkom toho, či samotný svedok je schopný reprodukovať skutočnosti vnímané zmyslami. Preto je svedecká výpoveď záverom procesu, ktorému predchádzalo: - vnímanie skutočnosti

- uchovávanie tejto skutočnosti

- a následné opísanie danej skutočnosti.

Pokiaľ vznikli pochybnosti o spôsobilosti svedka vnímať skutočnosti, tak súd môže nariadiť na základe- § 150 Trestného poriadku, aby sa vykonalo znalecké vyšetrenie duševného stavu vypovedajúceho.

U maloletého svedka je hodnovernosť výpovede o čosi zložitejšia. Je treba posúdiť jeho psychickú a rozumovú vyspelosť, lebo mnohí maloletí svedkovia sa uchylujú k fantazírovaniu. Z tohto dôvodu je k výpovedi prizvaný aj detský psychológ.

Čo sa týka chorých svedkov, u nich sa tiež používa iný postup pri hodnotení pravdivosti ich výpovede. Mnohí z nich trpia duševnou chorobou alebo sú dlhšie pripútaní na lôžku, čo je vlastne dozvuk trestného činu. Takýto svedkovia majú veľa problémov si spomenúť na potrebné skutočnosti, horšie sa sústreďujú, môže u nich pretrvávať post-traumatický stav atď. K výpovedi chorého svedka je prizvaný znalec z odboru psychológie aby posúdil schopnosti svedka.

Celé hodnotenie dôkazov ako aj svedeckej výpovedi je zložitý proces. Ale je veľmi dôležité, aby sa vykonával čo najpresnejšie, lebo aj na ňom závisí samotné rozhodnutie súdu.

3. „KORUNNÝ SVEDOK“

3.1 Význam a pojem „korunného svedka“ v slovenskom právnom poriadku

Nielen na Slovensku, ale aj v iných krajinách, vznikajú situácie, kedy svedok krivo vypovedá. Väčšinou finguje stratu pamäte, často mení svoju výpoveď alebo sa rozhodne nevypovedať. Viac ako 10 rokov je u nás známe, že svedok má ochotu vypovedať, len ak mu je poskytnutá záruka účinnej ochrany od orgánov činných v trestnom konaní.⁶²

V právnej úprave ochrany svedka sa stretávame s pojmami ako je ohrozený svedok a chránený svedok. Odlišujú sa tým, že ohrozený svedok zatiaľ nie je začlenený do programu na ochranu svedka, zatiaľ čo chránený svedok v programe je. Tu prichádza do úvahy, aby bol zavedený pojem „korunný svedok“. Pomocou tohto pojmu by sme vedeli odlišovať svedka, ktorý sa odhodlal spolupracovať s OČTK a funguje v organizovanom zločine od druhých svedkov.

Z predošlého odstavca nám vyplýva, že v slovenskom právnom systéme pojem „korunný svedok“ nenájdeme. Zato pod vplyvom zahraničného práva bol do nášho právneho poriadku zavedený inštitút „spolupracujúca osoba“. Ale v mnohých odborných literatúrach, respektíve v odborných článkoch sa termín „korunný svedok“ nachádza.

Mnohí autori sa vyjadrujú k tomuto inštitútu rôzne a pritom definície obsahujú rovnakú podstatu. Napríklad taký J. Chmelík definuje korunného svedka ako: „*páchateľa trestného činu, ktorý kvalitou a rozsahom informácií, ktorými disponuje, je spôsobilý zásadným spôsobom ovplyvniť výsledok odhaľovania a vyšetrovania obzvlášť závažne úmyselnej trestnej činnosti a za poskytnutie takýchto informácií OČTK očakáva určitú mieru benevolencie pri posudzovaní ním spáchaného trestného činu.*“⁶³

Podľa J. Musila : „*korunným svedkom sa rozumie spolupáchateľ trestného činu alebo účastník na trestnom čine, ktorý uzatvorí s OČTK dohodu o tom, že bude pravdivo vypovedať*

⁶² Pozri MURÍN, S. *Korunný svedok*. In Justičná revue. Roč.54, č.6-7, 2002. s. 740

⁶³ DESET. M. *K právnej úprave korunného svedka*. In Justičná revue. Roč. 61, č. 11, 2009. s. 1193

v prospech obžaloby a prispeje tak k odhaľovaniu alebo usvedčeniu iného spolupáchateľa (účastníka)“⁶⁴

Vo všeobecnosti ho chápeme ako páchatel'a alebo spolupáchateľa trestného činu, ktorý sa vzdáva a svojimi poznatkami je pre celé trestné konanie dôležitý, a práve on sa nazýva „korunný svedok“. Ide o takú osobu, ktorá na základe podaných informácií orgánom činným v trestnom konaní dosiahne pre seba určité úľavy v rámci trestného procesu. Pod úľavou si môžeme predstaviť: *„nestíhateľnosť, beztrestnosť, zmiernenie trestu alebo zmiernenie výkonu trestu, eventuálne tiež zvláštnu ochranu pred pomstou“*⁶⁵

Pridelenie postavenia „korunného svedka“ a jeho úľav sa hodnotí podľa princípu proporcionality. V tomto prípade je záujem štátu na odhalenie a potrestanie zločineckej skupiny väčší než záujem štátu voči potrestaní jednotlivca. Zavedenie tohto pojmu do nášho trestného zákona, ako aj do trestného poriadku, by pôsobilo na páchatel'a ako motivačný prostriedok na spoluprácu s OČTK.

3.2 Posudzovanie výpovede „korunného svedka“

„Každý procesný dôkaz sa získava z určitého prameňa a týmto prameňom môže byť aj výpoveď „korunného svedka“. Nositeľ dôkazu - „korunný svedok“ má zo zákona dané odchýlky vo svojom postavení, právach, povinnostiach a k obsahu svojej výpovede vychádza sa z predpokladu, že bude vypovedať pravdu.“⁶⁶

Výsledky dokazovania sa hodnotia na báze: - vnútorného presvedčenia, - voľného hodnotenia dôkazu, - zákonom nevymedzeného spôsobu, bez ohľadu na to, či bol dôkaz získaný od „korunného svedka“ alebo iného.

„Nebolo by správne považovať niektorý druh dôkazov (napr. dôkaz získaný z výsledku výpovede svedka) všeobecne za lepšie, hodnovernejšie ako iné dôkazy a dávať mu pred nimi prednosť a k podceňovaniu iných dôkazov, len preto, že svedok má povinnosť vypovedať

⁶⁴ DESET. M. *K právnej úprave korunného svedka*. In Justičná revue. Roč. 61, č. 11, 2009. s. 1193

⁶⁵ POLÁK, P. *Svedok v trestnom konaní*, -1. vydanie. Bratislava: Eurokódex, 2011. s. 241

⁶⁶ VIKTORYOVÁ, J. *Využívanie výsledku výpovede korunného svedka v dokazovaní vo vyšetrovaní*. In Justičná revue. Roč. 56, č.5, 2004. s. 606

pravdu.⁶⁷

Orgán činný v trestnom konaní, ktorý rozhoduje o pravdivosti dôkazov, musí každý jeden dôkaz podrobiť rovnakému spôsobu voľného hodnotenia. Aj pri dôkazu získanom z výpovede korunného svedka je potrebné aby sme dodržiavali zásady a pravidla dokazovania:

„- dôkaz musí byť vyhľadany a vykonaný v súlade so zákonom

- musia byť garantované ľudské práva a slobody, tak ako je to zakotvené v Ústave SR. Trestnom zákone, Trestnom poriadku a medzinárodných zmluvách a dohodách o ľudských právach a slobodách, ktorými je Slovenská republika viazaná

- korunný svedok nesmie byť k výpovedi nijakým spôsobom donucovaný; zakázaný je akýkoľvek nátlak, či už fyzický alebo psychický

- hodnovernosť korunného svedka sa neoveruje mnohonásobným opakovaním jeho výpovedí, ale vysvetlením a odstránením všetkých nejasností, ktoré sa v týchto výpovediach vyskytujú

- pri vykonávaní dôkazu prostredníctvom výpovede korunného svedka musí byť rešpektovaná humánnosť (etická stránka) trestného konania a úcta k ľudským právam a slobodám

- rozhodnutia orgánu činného v trestnom konaní musia vychádzať z jednoznačne zistených a bezpečne preukázaných faktov, a nie z pravdepodobností

- ak by došlo k spochybneniu vierohodnosti korunného svedka, musí byť rozhodnutie vo veci založené len na takých dôkazoch, ktoré úplne vylučujú pochybnosť, že sa stal skutok, ktorý je predmetom trestného stíhania

- hodnotiť dôkaz v súvislosti s vyšetrovacími verziami

⁶⁷ VIKTÓRYOVÁ, J. *Využívanie výsledku výpovede korunného svedka v dokazovaní vo vyšetrovaní*. In Justičná revue. Roč.56, č.5, 2004. s. 607

- hodnotiť závažnosť dôkazu vo vzťahu k predmetu dokazovania
- zhodnotenie vierohodnosti dvoch diametrálne sa rozchádzajúcich dôkazov (rozporné skutkové zistenia)
- zákon neurčuje pravidlá na určenie dôkaznej sily jednotlivého dôkazu (jeho hodnovernosti) ani pri korunnom svedkovi
- neexistencia záväzných pokynov o spôsobe hodnotenia dôkazov (zákaz nariaďovať závery, ku ktorým by mal orgán činný v trestnom konaní dospieť na základe vykonania dôkazov)
- orgány činné v trestnom konaní vykonávajú záverečné hodnotenie dôkazov po stránke ich pravdivosti, či obsah vykonaného dôkazu je pravdivý (orgán činný v trestnom konaní musí vykonať starostlivý rozbor každej jednotlivéj okolnosti prípadu osobitne, ale zároveň aj v súlade s ostatnými okolnosťami daného prípadu, pretože všetky okolnosti sú súčasťou celku, prípadu)
- hodnotenie hodnovernosti dôkazu (napr. priateľský alebo nepriateľský pomer medzi korunným svedkom a obvineným) nemožno opomenúť ani v tomto prípade; orgán činný v trestnom konaní musí zisťovať údaje potrebné na posúdenie hodnovernosti svedka
- hodnotenie pravdivosti obsahu vykonaného dôkazu výpoveďou korunného svedka, teda či daný dôkaz jednotlivo aj v súhrne s ostatnými dôkazmi je pravdivý
- zhodnotenie vierohodnosti korunného svedka, ktorý nevypovedá vždy rovnako (ak vznikne taká konkrétna situácia)⁶⁸

⁶⁸ VIKTÓRYOVÁ, J. Využívanie výsledku výpovede korunného svedka v dokazovaní vo vyšetrovaní. In Justičná revue. Roč.56, č.5, 2004. s. 606, 607

Pokiaľ má byť výpoveď „korunného svedka“ braná ako úplná a pravdivá, vyžaduje sa, aby doznal v plnom rozsahu svoj podiel na páchaní trestného činu. Po tomto doznaní berieme jeho výpoveď za vierohodný dôkaz, ktorým sa zisťuje a usvedčuje iný páchatel’.

3.3 Postavenie iných právnych poriadkov k inštitútu spolupracujúcej osoby - „korunného svedka“

3.3.1. Veľká Británia

Zrejme si Slovenská republika prevzala preklad korunného svedka z britského pojmu „CROWN WITNESS“. Tento pojem označuje svedkov, ktorí vypovedajú v prospech koruny, skratka „*svedkovia koruny (prokuratúry), a to nezávisle od toho, či ide o chráneného svedka alebo nie*“. ⁶⁹ Vo Veľkej Británii sú zaužívané aj pojmy ako „supergrass“, čo v preklade znamená bonzák a spolupracujúci svedok sa tam nazýva zasa „cooperating witness“. ⁷⁰ Pojem „supergrass“ sa začal používať už v 70. rokoch 20. storočia, kedy bol zatknutý jeden člen londýnskeho gangu, ktorý sa zameriaval na bankové lúpeže. Zatknutý bol Bertie Smalls. Ponúkol polícii, že prezradí mená ostatných členov gangu za výmenu slobody. Prokurátor jeho ponuku prijal a zaručil pre neho imunitu. Vtedajšie médiá začali nazývať Smallsa bonzákom, čiže „supergrass“. ⁷¹

Až zákonom z roku 2005 (Serious Organised Crime and Police Act 2005), ktorý upravoval organizovaný zločin a políciu, bol zavedený inštitút **spolupracujúcej osoby**. Tento zákon vlastne upravuje postup pri uzatváraní dohody medzi prokurátorom a obvineným. Obvinený je ochotný poskytnúť obžalobe informácie, ktoré sú dôležité na odhaľovanie trestnej činnosti výmenou za poskytnutie určitých úľav.

V dnešnej dobe sa stal vo Veľkej Británii trend, ktorý poskytuje čo najužšiu imunitu páchatel’ovi. ⁷²

⁶⁹ MURÍN, S. *Korunný svedok*. In Justičná revue. Roč. 54, č.6, 2002. s. 740

⁷⁰ Pozri MURÍN, S. *Korunný svedok*. In Justičná revue. Roč. 54, č.6, 2002. s. 740

⁷¹ Dostupné na internete: <http://www.independent.co.uk/news/uk/crime/bertie-smalls-quiet-death-of-the-original-supergrass-781020.html>

⁷² Dostupné na internete: https://www.cps.gov.uk/legal/p_to_r/queen_s_evidence_-_immunities_undertakings_and_agreements_under_the_serious_organised_crime_and_police_act_2005/#a01

3.3.2. Taliansko

Najdlhšie používaný inštitút korunného svedka je práve v Taliansku. Osobám, ktoré sa rozhodli spolupracovať s orgánmi činnými v trestnom konaní sa v tejto krajine hovorí slangovo „pentito“- kajúcnik. V roku 1971 sa tento inštitút prvý krát použil v boji proti terorizmu.⁷³

V deväťdesiatych rokoch sa tento inštitút zameriaval aj na mafiánsky typ organizovaného zločinu. Väčšinou to bola južná časť krajiny, v ktorej prekvital obchod s drogami a vznik kriminálnych zoskupení. Dôsledku odhaľovania a trestania takýchto zločineckých skupín musel byť zavedený aj program na ochranu svedkov. Celý inštitút korunného svedka a jeho ochrany je upravený mnohými predpismi. Tento program poskytoval korunnému svedkovi a jeho príbuzným novú identitu. Bolo ním poskytnutá aj finančná pomoc, vďaka ktorej mohli začať žiť odznova ďakde v cudzine.

Podľa talianskej právnej úpravy sa môže zmierniť trest páchatel'ovi len vtedy, keď dopomohol k utlmeniu následkov trestného činu a poskytol dôležité informácie o svojich spolupáchateľ'ov. „*Úplná beztrestnosť je možná iba pri pokuse, keď páchatel' dobrovoľne zabránil vzniku hroziaceho nebezpečenstva a poskytol dôkazy umožňujúce rekonštrukciu činu a identifikáciu všetkých svojich spolupáchateľ'ov.*“⁷⁴

3.3.3. Česká republika

V roku 2004 sa v českom parlamente prerokovávali až dva návrhy, ktoré navrhovali zavedenie pojmu spolupracujúca osoba. Nakoniec boli návrhy zamietnuté. V Českej republike sa až do konca roku 2009 nenachádzal tento inštitút. Zavedený bol až zákonom číslo 41/2009 Sb.o zmene niektorých zákonov v súvislosti s prijatím trestného zákonníka s účinnosťou od 1.1.2010. Presnejšie v § 178a bol zavedený pojem spolupracujúci obvinený. Tento § znie:

⁷³ ZÁHORA, J. *Korunný svedok*. In Trestněprávní prostředky boje proti kriminalitě. (Aktuální problémy): Sborník příspěvků z mezinárodního semináře, který se konal ve dnech 29. – 31. 3. 2006 v Solenici. - Praha: Policejní akademie ČR, 2006. s. 249

⁷⁴ PECHEROVÁ, M. *Korunný svedok ako jeden z prostriedkov boja s organizovaným zločinom*. In Justičná revue. Roč. 50, č.11, 1998. s. 20

„(1) V řízení o zvlášť závažném zločinu může státní zástupce v obžalobě označit obviněného za spolupracujícího, jestliže obviněný

a) oznámí státnímu zástupci skutečnosti, které jsou způsobilé významně přispět k objasnění takového zločinu spáchaného členy organizované skupiny, ve spojení s organizovanou skupinou nebo ve prospěch organizované zločinecké skupiny, nebo které pomohou zabránit dokonání takového zločinu, a zaváže se podat jak v přípravném řízení, tak i v řízení před soudem úplnou a pravdivou výpověď o těchto skutečnostech,

b) dozná se k činu, pro který je stíhán, přičemž nejsou důvodné pochybnosti o tom, že jeho doznání bylo učiněno svobodně, vážně a určitě, a

c) prohlásí, že souhlasí s tím, aby byl označen jako spolupracující obviněný, a považuje-li státní zástupce takové označení za potřebné vzhledem k povaze trestného činu, k jehož objasnění se obviněný zavázal, a to i s přihlédnutím k trestnému činu uvedenému v doznání obviněného, k osobě obviněného a k okolnostem případu, zejména zda a jakým způsobem se obviněný podílel na spáchání trestného činu, k jehož objasnění se zavázal a jaké následky svým jednáním způsobil.

(2) Před tím, než státní zástupce obviněného označí jako spolupracujícího vyslechne ho zejména k obsahu oznámení a k jeho doznání. Obviněného také vyslechne k tomu, zda si je vědom důsledků svého postupu. Před výslechem státní zástupce obviněného poučí o jeho právech, o podstatě označení za spolupracujícího obviněného, o povinnosti setrvat na svém doznání a dodržet své závazky uvedené v odstavci 1 a také o tom, že jakmile obviněný v přípravném řízení nebo v řízení před soudem poruší své závazky nebude nadále považován za spolupracujícího obviněného.“⁷⁵

Tento institút je v Českej republike takpovediac nový a jeho efektívnosť a prípadná potreba zmeny sa ukáže až časom.

⁷⁵ Zákon č.41/2009 Sb. Trestní zákoník, §178a

3.3.4 Spojené štáty americké

V USA sa korunný svedok rovná vládneho svedkovi. Vo všeobecnosti je to páchatel', ktorý sa priznal k trestnému činu. Okrem toho sa považuje za dôležitého informátora. Vládny preto, lebo za poskytované informácie dostáva úľavy v rámci trestného procesu. *„Právny poriadok stanovuje, na ktorých páchatel'ov, na ktoré trestné činy a ktoré štádium trestného konania sa inštitút korunného svedka vzťahuje, aké informácie sa akceptujú a aké výhody sa môžu za ne poskytnúť.“*⁷⁶

Ústava USA garantuje také privilégium, ktoré hovorí o tom, že pokiaľ obvinený vypovedá z pozície svedka, nemôže byť *„stíhaný a potrestaný za žiadny trestný čin obsiahnutý v jeho výpovedi (immunity).“*⁷⁷ Poznáme dve formy v USA, ktoré upravujú existenciu korunného svedka. Prvou je „immunity“ a druhá „plea bargaining“.⁷⁸

Častejšie využívaná je forma „immunity“. Prokurátor ju použije v prípade, keď sa nachádza v dôkaznej núdzi. Aby prešiel návrh na podanie obžaloby musí prokurátor predniesť veľkej porote hodnoverný dôkaz. Sú situácie, kedy prokurátor nedisponuje inými dôkazmi, ktoré by usvedčovali okruh podozrivých. Vtedy predpokladaný páchatelia, poprípade účastníci sa zväčša odvolajú na ústavu, ktorá ním zaručuje právo nevypovedať. Pokiaľ sa prokurátor rozhodne využiť *„výpoveď jedného z podozrivých na podporu obžaloby, musí súdu vo vzťahu k tejto osobe predložiť návrh na „immunity“.*⁷⁹ Ale všetko závisí na prokurátorovi a jeho procesnej stratégii, či podá alebo nepodá takýto návrh a voči komu.

Čo sa týka „plea bargaining“ je to vlastne dohoda medzi prokurátorom a obhajcom. Cieľom tejto dohody je, že pokiaľ sa podozrivý prizná k vine, môže byť miernejšie potrestaný a v najlepšom prípade úplné zastavenie trestného stíhania tým, že sa nahradí spôsobená škoda. Vo väčšine prípadov takúto dohodu súd schváli. Aj keď sa častejšie používa „immunity“ zato „plea bargaining“ má omnoho väčší význam. Je to tým, že „immunity“ podáva prokurátor skorej a tým pádom berie na seba oveľa väčšie riziko. Zato

⁷⁶ MURÍN, S. *Korunný svedok*. In Justičná revue. Roč. 54, č.6, 2002. s. 745

⁷⁷ PECHEROVÁ, M. *Korunný svedok ako jeden z prostriedkov boja s organizovaným zločinom*. In Justičná revue. Roč. 50, č.11,1998. s.19

⁷⁸ PECHEROVÁ, M. *Korunný svedok ako jeden z prostriedkov boja s organizovaným zločinom*. In Justičná revue. Roč. 50, č.11,1998. s.19

⁷⁹ PECHEROVÁ, M. *Korunný svedok ako jeden z prostriedkov boja s organizovaným zločinom*. In Justičná revue. Roč. 50, č.11,1998. s.19

pri „plea bargaining“ sa obvinený vopred zaväzuje na dohodnutý výsledok.⁸⁰ „Najčastejšou formou „plea bargaining“ je výmena priznania viny za zmenu právnej kvalifikácie skutku.“⁸¹

Prax a medzinárodné skúsenosti poukazujú na to, že „objasnenie vysoko organizovanej a komplexnej trestnej činnosti organizovaného zločinu bežnými prostriedkami je prakticky nemožné.“⁸² Práve takým prostriedkom má byť korunný svedok. Vďaka tomuto inštitútu orgány činné v trestnom konaní prichádzajú k dôkazom, ktoré by za iných okolností nezískali.

⁸⁰ MURÍN, S. *Korunný svedok*. In Justičná revue. Roč. 54, č.6, 2002. s. 747

⁸¹ MURÍN, S. *Korunný svedok*. In Justičná revue. Roč. 54, č.6, 2002. s. 747

⁸² PECHEROVÁ, M. *Korunný svedok ako jeden z prostriedkov boja s organizovaným zločinom*. In Justičná revue. Roč. 50, č.11,1998. s. 21

4. SPOLUPRACUJÚCI OBVINENÝ V TRESTNOM KONANÍ

Novela č. 457/ 2003 Z. z. zaviedla do nášho právneho poriadku postup týkajúci sa spolupracujúcej osoby. Vyžiadala si to najmä situácia dôkaznej núdze a prekvitanie trestných činov spáchaných organizovanými skupinami. Ide vlastne o to, že osoba, ktorá sa podieľala na trestnej činnosti, sa dobrovoľne rozhodla na spoluprácu s OČTK. Odmenou za túto spoluprácu má dočasnú beztrestnosť. „*Na tento účel bol do starého Trestného poriadku zavedený jednak nový inštitút dočasného odloženia vznesenia obvinenia a jednak rozšírené inštitúty zastavenia trestného stíhania a prerušenia trestného stíhania aj na prípady takejto spolupráce.*“⁸³ Následne do rekodifikovaného Trestného poriadku sa zaviedol nový inštitút, ktorý predstavuje odklon v trestnom procese- **„podmienečné zastavenie trestného stíhania spolupracujúceho obvineného.“**⁸⁴ Tento inštitút má prispieť k rýchlejšiemu ozrejmieniu trestnej veci.

4.1. Činnosť obvineného

„*V konaní, ktoré predchádza rozhodnutiu o podmienečnom zastavení trestného stíhania má obvinený také isté procesné práva ako v štandardnom priebehu trestného konania.*“⁸⁵ Taktiež musí byť obvinený poučený o svojich právach, ako aj o ich vykonateľnosti. Na naplnenie podmienok pre podmienečné zastavenie trestného stíhania má práve obvinený rozhodnúť moc. Len on môže dať súhlas na takéto riešenie veci. Nikde nie je predpísaná forma udelenia takéhoto súhlasu. Súhlas môže byť udelený ľubovoľnou metódou, jediné čo musí spĺňať je, že nemôže vzbudzovať pochybnosti o udelení súhlasu o takomto riešení veci.

Bývajú situácie, kedy obvinený je presvedčený, že na hlavnom pojednávaní bude dokázaná jeho nevina a tak sa rozhodne, že chce svoj súhlas zobrať späť a odmieta podmienečné zastavenie trestného stíhania. Mnohí obvinení majú tiež pochybnosti o tom,

⁸³ KLÁTIK, J. *Zrýchlenie a zhospodárnenie trestného konania*, Banská Bystrica: Právnická fakulta, 2010. s.174

⁸⁴ KLÁTIK, J. . *Zrýchlenie a zhospodárnenie trestného konania*, Banská Bystrica: Právnická fakulta, 2010. s.174

⁸⁵ KLÁTIK, J. *Zrýchlenie a zhospodárnenie trestného konania*, Banská Bystrica: Právnická fakulta, 2010. s.165

že neprejdú skúšobnou dobou. V Trestnom poriadku nenájdeme nikde časť, ktorá by sa zaoberala späť vzatím súhlasu obvineného. Lenže ako je všeobecne známe, každý disponuje právom prerokovania jeho veci bez zbytočných prieťahov. Nasledujúcou podmienkou je vyhlásenie páchateľa o vykonaní trestného činu. Toto vyhlásenie musí byť vyjadrené slobodne, zrozumiteľne a koniec koncov s vážnosťou. Taktiež sa musí týkať skutku, za ktorý je „*obvinený stíhaný a ku všetkým jeho zákonným znakom.*“⁸⁶

Advokát obvineného má právomoc vykonať úkony, ktoré sú požadované pre podmienené zastavenie trestného stíhania a ktoré sa nevzťahujú na osobu obvineného. Jediné čo nemôže advokát vykonať za obvineného je vysloviť „*súhlas ani urobiť vyhlásenie o spáchaní skutku.*“⁸⁷

4.2. Procesné postupy podľa Trestného poriadku pre inštitút „spolupracujúcej osoby-obvineného“

Právnu úpravu tohto inštitútu môžeme v prípravnom konaní rozdeliť do dvoch rovín.

1. rovina sa zaoberá štádiom prípravného konania ešte pred vznesením obvinenia :

- „*dočasné odloženie vznesenia obvinenia (§ 205 Trestného poriadku)*“⁸⁸

2. rovina sa zaoberá už prípravným konaním po vznesení obvinenia:

- „*vznesenie obvinenia (§206 ods.1 Trestného poriadku) a prípadne prerušenie trestného stíhania (§228 ods.3 Trestného poriadku), podmienené zastavenie trestného stíhania (§215 ods.3 Trestného poriadku), alebo mimoriadne zníženie trestu [§ 39 ods.2 písm. e) Trestného poriadku]*“⁸⁹

Tieto postupy sa využívajú v trestnom konaní, pri trestných činoch týkajúcich sa korupcie; založenia, zosnovania a podporovania zločineckej ako aj teroristickej skupiny; pri zločine spáchanom organizovanou skupinou, zločineckou a teroristickou skupinou ako som v prvej kapitole vymenovala.

⁸⁶ KLÁTIK, J. *Zrýchlenie a zhospodárnenie trestného konania*, Banská Bystrica: Právnická fakulta, 2010. s.165

⁸⁷ KLÁTIK, J. *Zrýchlenie a zhospodárnenie trestného konania*, Banská Bystrica: Právnická fakulta, 2010. s.165

⁸⁸ ŽILINKA, M. *Spolupracujúca osoba a procesné postupy podľa Trestného poriadku*. In Justičná revue. Roč. 59, č.5, 2007. s. 622

⁸⁹ ŽILINKA, M. *Spolupracujúca osoba a procesné postupy podľa Trestného poriadku*. In Justičná revue. Roč. 59, č.5, 2007. s. 622

4.2.1 Dočasné odloženie vznesenia obvinenia (§205 TP)

Tento procesný postup je inštitútom predsúdneho konania a slúži v prípadoch, „*keď k spolupráci dôjde už v štádiu prípravného konania pred vznesením obvinenia.*“⁹⁰ V Trestnom poriadku v § 205 ods.1 sa hovorí o možnosti dočasného odloženia vznesenie obvinenia: „*ak by vznesenie obvinenia podstatne sťažilo objasnenie korupcie, trestného činu založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny, trestného činu založenia, zosnovania a podporovania teroristickej skupiny alebo zločinu spáchaného organizovanou skupinou, zločineckou alebo teroristickou skupinou alebo zistenie páchatel'a tohto trestného činu, môže policajt s predchádzajúcim súhlasom prokurátora na nevyhnutnú dobu dočasne odložiť vznesenie obvinenia osobe, ktorá sa významnou mierou podieľa na objasnení niektorého z týchto trestných činov alebo na zistení páchatel'a. Dočasne odložiť vznesenie obvinenia sa nesmie voči organizátorovi, návodcovi alebo objednávateľovi trestného činu, na ktorého objasnení sa podieľa.*“⁹¹

Odsek 2 § 205 Trestného poriadku, zasa poukazuje na povinnosť policajta, ktorý musí vyhotoviť záznam o dočasnom odložení vznesenia a jeho rovnopis musí byť zaslaný prokurátorovi do 48 hodín. Tým pádom sa mení jeho procesné postavenie a z podozrivého sa stáva spolupracujúcim svedkom. Tento procesný postup by mal trvať len na nevyhnutnú dobu, ktorá je nutná na vykonanie spolupráce. To znamená na objasnenie trestných činov vyššie uvedených a na zistenie páchatel'ov. Pokiaľ svedok predstieral dôkazy, tak prokurátor zruší jeho „imunitu“, ktorá má len dočasný charakter. Len prokurátor môže posúdiť pominutie dôvodov, ktoré zakladali možnosť dočasného odloženia vznesenia obvinenia.

Momentom, kedy sa objasní trestný čin a zistí jeho páchatel', tým pádom pominú dôvody dočasného odloženia vznesenia obvinenia, bude vznesené obvinenie na spolupracujúcu osobu podľa § 206 ods.1 Trestného poriadku. Toto tvrdenie je obsiahnuté v § 205 ods. 3 TP. Tu prichádza situácia, ktorá je na uváženie. Prečo by mala takáto spolupracujúca osoba pomáhať OČTK a pritom sa nevyhne podaniu obvinenia. Tu chýba jednoznačne „*aspekt motivácie*“⁹². Práve motivácia by viedla páchatel'a k spolupráci. „*Ak by sa preto malo uvažovať nad odstránením tohto nedostatku, stála by za zváženie*

⁹⁰ ŽILINKA, M. *Spolupracujúca osoba a procesné postupy podľa Trestného poriadku*. In Justičná revue. Roč.59, č.5, 2007. s. 623

⁹¹ Zákon č.301/2005 Z. z. Trestný poriadok, § 205 ods.1

⁹² DESET, M. *K právnej úprave korunného svedka*. In Justičná revue. Roč.61, č.11,2009. s. 1195

*alternatívna úprava tohto ustanovenia takým spôsobom, že by umožňovalo obvinenie vôbec nezniest’.*⁹³ To by znamenalo, že by bolo podmiennečne odložené a nie dočasne. Jasné, pokiaľ by sa ten účel nedosiahol tak je samozrejmé ako som vyššie uviedla vzniknúť obvinenie. Ale z toho nevyplýva, že by OČTK nemohli naďalej spolupracovať s takouto osobou. Lebo je tu stále možnosť určitého zvýhodnenia pre jej osobu v trestnom stíhaní.

4.2.2. Prerušenie trestného stíhania

Prerušenie trestného stíhania bolo zakotvené do nášho právneho poriadku zákonom č.457/2003 Z. z., ktorý neskôr bol pozmenený a pridatý do rekonštruovaného Trestného poriadku. Vlastne ide o formálnu dohodu medzi štátom a obvineným, ktorý poskytne dôležité informácie, vďaka ktorým dôjde k objasneniu trestného činu a nájdeniu páchateľov. Na základe tejto dohody bude spolupracujúcej osoby poskytnutá úľava vo forme prerušenia jeho trestného stíhania. Za normálnych okolností by obvinený nemal nato nárok.

Tento inštitút sa používa nielen v prípravnom, ale aj v súdnom konaní. Čo sa týka súdneho konania a jeho prerušenia je to v Trestnom poriadku bližšie upravené v týchto §:

- § 241 ods.1 písm. c), ktorý sa zaoberá preskúmaním obžaloby,
- § 244 ods.1 písm. e) zasa rieši rozhodnutia pri predbežnom prejednaní obžaloby
- § 283 ods.1 rozhodnutia súdu na hlavnom pojednávaní
- § 290 ods.1 rozhodnutia súdu mimo hlavného pojednávania
- § 320 ods. 1 písm. d) v rámci rozhodnutia odvolacieho súdu

Danému procesnému postupu predchádza rozhodnutie o vylúčení konania proti spolupracujúcemu obvinenému zo spoločného konania v zmysle §21 ods.1 TP. Tým pádom prichádza taktiež k zmene procesného postavenia z obvineného na svedka.⁹⁴

V Trestnom poriadku § 228 ods. 3 upravuje prerušenie trestného stíhania pre spolupracujúceho obvineného takto: *„Policajt s predchádzajúcim súhlasom prokurátora môže prerušiť trestné stíhanie, ak sa obvinený významnou mierou podieľa na objasnení*

⁹³ DESET, M. *K právnej úprave korunného svedka*. In Justičná revue. Roč. 61, č.11, 2009. s. 1195

⁹⁴ ŽILINKA, M. *Spolupracujúca osoba a procesné postupy podľa Trestného poriadku*. In Justičná revue. Roč.59, č.5, 2007. s. 624

korupcie, trestné činu založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny, trestného činu založenia, zosnovania a podporovania teroristickej skupiny alebo zločinu spáchaného organizovanou skupinou, zločineckou skupinou alebo teroristickou skupinou alebo na zistení alebo usvedčení páchateľa tohto trestného činu; prerušiť trestné stíhanie sa nesmie voči organizátorovi, návodcovi alebo objednávateľovi trestného činu, na ktorého objasnení sa podieľa.“⁹⁵ Tie dve hlavné podmienky, ktoré vyplývajú z tohto § musia byť kumulatívne splnené aby došlo k prerušeniu trestného stíhania.

Prerušenie trestného stíhania má prechodný charakter. To znamená, že policajt ako aj prokurátor má povinnosť zisťovať, či stále trvajú dôvody prerušenia. Ak sa pominuli dôvody, prokurátor alebo policajt musia vydať uznesenie o pokračovaní v trestnom stíhaní. Obvinenému a poškodenému sa takéto uznesenie doručí a majú možnosť proti nemu podať sťažnosť.

Prerušenie trestného stíhania sa má používať v takých veciach, kde môžeme reálne predpokladať právoplatné skončenie trestného stíhania spolupracujúceho páchateľa v dobe, ktorá nepresahuje dva roky.

4.2.3. Podmienečné zastavenie trestného stíhania spolupracujúceho obvineného

Pri podmienečnom zastavení trestného stíhania spolupracujúceho obvineného (§218 TP) by sme mali uviesť, že tento inštitút nie je totožný s podmienečným zastavením trestného stíhania podľa § 216 - 217TP. V tomto prípade ide o samostatný procesný prostriedok, ktorý je upravený osobitnými podmienkami a účelom jeho použitia. Ide vlastne o alternatívny spôsob riešenia trestnej činnosti, ktorý predstavuje v prípravnom konaní odklon od súdneho konania, čo sa týka spolupracujúcej osoby. Zámerom tohto odklonu je motivovať obvineného aby dobrovoľne spolupracoval s OČTK a súdom pri riešení špecifických trestných činov. Pokiaľ príde k spolupráci tak sa môže podmienečne zastaviť trestné stíhanie spolupracujúceho obvineného. Okrem spolupráce musia byť splnené určité podmienky a musí uplynúť skúšobná doba, počas ktorej by sa mal osvedčiť. Na základe

⁹⁵Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok, § 228 ods.3

rozhodnutia o osvedčení a následne jeho právoplatnosťou vzniknú účinky zastavenia trestného stíhania.⁹⁶

Ako som už skorej uviedla, že ide o odklon, ktorý sa používa pri riešení špecifických trestných činoch mala som na mysli tie trestné činy, ktoré sú uvedené v § 218 ods. 1 obvinený: „*ktorý sa významnou mierou podieľal na objasnení korupcie, trestného činu založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny, trestného činu založenia, zosnovania a podporovania teroristickej skupiny alebo zločinu spáchaného organizovanou skupinou, zločineckou skupinou alebo teroristickou skupinou, alebo na zistení alebo usvedčení páchatel'a tohto trestného činu*“⁹⁷. Taktiež záujem štátu na objasnení týchto trestných činov prevyšuje záujem o potrestaní obvineného. I v tomto prípade sa procesné postavenie obvineného mení na postavenie korunného svedka.

Daný odklon sa používa z týchto dôvodov :

- „*ide o fakultatívne rozhodnutie prokurátora v prípravnom konaní,*
- *obvinený dá súhlas s aplikáciou tohto odklonu, keď súhlasí so spoluprácou s orgánmi činnými v trestnom konaní alebo súdom a nepodá sťažnosť proti uzneseniu o podmiennečnom zastavení trestného stíhania spolupracujúceho obvineného,*
- *má vplyv na efektívnosť a hospodárnosť trestného konania*
- *obvinenému sa stanoví skúšobná doba,*
- *právoplatnosťou uznesenia o podmiennečnom zastavení trestného stíhania je procesnou alternatívou k potrestaniu páchatel'a.*“⁹⁸

Osoba, ktorá má v tomto prípade právomoc podmiennečne zastaviť trestné stíhanie spolupracujúceho obvineného je prokurátor. Prokurátor vydáva o tomto podmiennečnom zastavení uznesenie, ktoré obsahuje náležitosti upravené v § 176 ods.1 TP.

Na záver zhrniem podmienky na základe, ktorých možno tento odklon použiť. Takže obvinený:

-sa musí významnou mierou podieľať na objasnení vyššie uvedených trestných činov

⁹⁶ KLÁTIK, J. *Zrýchlenie a zhospodárnenie trestného konania*, Banská Bystrica: Právnická fakulta, 2010. s. 175

⁹⁷ Zákon č.3001/2005 Z. z. Trestný poriadok, § 218 ods. 1

⁹⁸ KLÁTIK, J. *Zrýchlenie a zhospodárnenie trestného konania*, Banská Bystrica: Právnická fakulta, 2010. s. 176

- podieľať sa na usvedčovaní a zisťovaní páchatel'ov vyššie uvedených trestných činov
- záujem štátu respektíve spoločnosti na objasnenie tých trestných činov je prevyšujúci nad záujmom po potrestaní spolupracujúceho obvineného
- spolupracujúci obvinený nie je v tomto prípade organizátor, návodca, poprípade objednávatel' spomenutých trestných činov ⁹⁹

Čo sa týka skúšobnej doby, tak tá je upravená tiež v § 218 ods. 2. Skúšobná doba podľa daného § má trvať od dvoch rokov po desať rokov. Začína sa právoplatnosťou uznesenia, ktoré obsahuje vyššie uvedené podmienky pre podmienené zastavenie trestného stíhania spolupracujúceho obvineného. V odseku 3 tohto paragrafu sa zase hovorí komu sa doručuje uznesenie- obvinenému a poškodenému. Tieto osoby majú možnosť podať proti uzneseniu sťažnosť, ktorá má odkladný účinok.

4.2.4. Zastavenie trestného stíhania podľa § 215 ods. 3 Trestného poriadku

Zastavenie trestného stíhania podľa §215 ods.3 TP je taktiež inštitútom v prípravnom konaní ako aj v súdnom konaní. Ide o takzvané konečné rozhodnutie, ktorému predchádzalo naplnenie účelu spolupráce. I v tomto prípade prevyšuje záujem spoločnosti na objasnení trestných činov uvedených v §215 ods.3 TP nad samotným záujmom potrestania spolupracujúceho obvineného. Táto situácia nastáva vtedy, keď už nie sú dôvody na ďalšiu spoluprácu obvineného s OČTK alebo súdom. Z toho vyplýva, že už nie je potrebné prerušenie trestného stíhania alebo podmienené zastavenie trestného stíhania spolupracujúceho obvineného. ¹⁰⁰

V prípravnom konaní prokurátor posudzuje:

- závažnosť trestného činu,
- ktorý záujem spoločnosti je dôležitejší,
- osobu spolupracujúceho obvineného,

⁹⁹ KLÁTIK, J. *Zrýchlenie a zhospodárnenie trestného konania*, Banská Bystrica: Právnická fakulta, 2010. s. 177

¹⁰⁰ ŽILINKA, M. *Spolupracujúca osoba a procesné postupy podľa Trestného poriadku*. In *Justičná revue*. Roč. 59, č.5, 2007. s. 625

- aký má podiel na spáchanom trestnom čine a jeho následkoch,
- výpoveď spolupracujúceho obvineného,
- jeho prínos na objasnenie trestných činov a usvedčení páchatel'ov. Po zvážení všetkých týchto okolností dôjde prokurátor k záveru, že štát má väčší záujem na objasnení trestných činov ako korupcia, trestný čin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny, trestný čin založenia, zosnovania a podporovania teroristickej skupiny alebo zločinu spáchaného organizovanou skupinou, zločineckou skupinou alebo teroristickou skupinou, alebo na zistení alebo usvedčení páchatel'a tohto trestného činu, než na potrestaní spolupracujúceho obvineného.¹⁰¹

Ako som už na začiatku uviedla tento inštitút je aj pre súdne konanie a to:

- podľa § 241 ods. 1 písm. e) TP- pri preskúmaní obžaloby samosudcom
- podľa § 244 ods. 1 písm. d) TP- pri predbežnom prejednaní obžaloby senátom
- podľa § 281 ods. 2 TP- súd môže zastaviť trestné stíhanie voči spolupracujúcej osobe na hlavnom pojednávaní
- podľa § 290 ods. 5 TP- pokiaľ účel spolupráce nastal mimo hlavného pojednávania, senát zastaví trestné stíhanie
- podľa § 320 ods. 1 písm. c) TP- odvolací súd môže zastaviť trestné stíhanie, ak zistí, že je tu niektorá z okolností, ktoré by odôvodňovali zastavenie trestného stíhania súdom prvého stupňa.¹⁰²

„Pri splnení zákonných podmienok bude zastavenie trestného stíhania podľa §§ 215 ods.3 Trestného poriadku spravidla nadväzovať na rozhodnutie o pokračovaní v trestnom stíhaní podľa § 228 ods. 5 Trestného poriadku, prerušenom podľa § 228 ods.3 Trestného poriadku alebo § 218 ods.1 Trestného poriadku.“¹⁰³

Podmienky na uplatnenie tohto inštitútu sú obdobné ako pri podmiennečnom zastavení trestného stíhania spolupracujúceho obvineného. Medzi týmito inštitútmi je rozdiel v tom, že podmiennečné zastavenie trestného stíhania spolupracujúceho obvineného má prechodný

¹⁰¹ KLÁTIK, J. *Zrýchlenie a zhospodárnenie trestného konania*, Banská Bystrica: Právnická fakulta, 2010. s.180

¹⁰² KLÁTIK, J. *Zrýchlenie a zhospodárnenie trestného konania*, Banská Bystrica: Právnická fakulta, 2010. s.180, 181

¹⁰³ ŽILINKA, M. *Spolupracujúca osoba a procesné postupy podľa Trestného poriadku*. In *Justičná revue*. Roč. 59, č.5, 2007. s. 625

alebo dlhodobý charakter a nie je tam záruka, že sa trestné stíhanie definitívne skončí. Pričom inštitút zastavenia trestného stíhania má už definitívny charakter.

4.2.5 Mimoriadne zníženie trestu podľa § 39 ods.2 písm. e) Trestného zákona

V § 39 ods. 2 písm. e) TZ sa nachádza inštitút, ktorý sa používa v prípadoch, „*keď u spolupracujúceho obvineného nedošlo k zastaveniu trestného stíhania podľa § 215 ods.3 TP alebo podmienenému zastaveniu trestného stíhania spolupracujúceho obvineného podľa § 218 ods. 1 TP a následnému rozhodnutiu o jeho osvedčení podľa §219 ods.1 TP*“.¹⁰⁴ Táto situácia nastane, keď prokurátor zvážil všetky okolnosti a dospel k záveru, že voči spolupracujúcej osobe podá obžalobu.

Mimoriadne zníženie trestu u páchatel'a nastane vtedy ak splní tieto podmienky [§39 ods.2 písm. e)TZ]:

- zvlášť významnou mierou sa podieľal na objasnení trestného činu korupcie podľa ôsmej hlavy tretieho dielu osobitnej časti trestného zákona, trestného činu založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296, trestného činu založenia, zosnovania a podporovania teroristickej skupiny podľa 297 alebo obzvlášť závažného zločinu páchaného organizovanou skupinou, zločineckou skupinou alebo teroristickou skupinou alebo na zistení alebo na usvedčení jeho páchatel'a tým, že poskytol v trestnom konaní dôkazy o takom čine;
- vzhľadom na povahu a závažnosť ním spáchaného trestného činu má súd za to, že účel trestu možno dosiahnuť aj trestom kratšieho trvania;
- nesmie byť organizátorom, návodcom alebo objednávateľom trestného činu, o ktorom poskytol dôkazy v trestnom konaní.¹⁰⁵

Na základe splnenia týchto podmienok súd disponuje právomocou znížiť trest pod dolnú hranicu trestnej sadzby ustanovenej Trestným zákonom. Toto rozhodnutie je

¹⁰⁴ KLÁTIK, J. *Zrýchlenie a zhospodárnenie trestného konania*, Banská Bystrica: Právnická fakulta, 2010. s.181

¹⁰⁵ Pozri zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon, § 39 ods.2 písm. e

fakultatívne, čo má za následok, že spolupracujúci páchatel' nemôže vyžadovať zákonný nárok na zníženie trestu. Takýto nárok neexistuje.

Je dôležité aby sa poukázala skutočnosť, že páchatel' musí **zvlášť významnou mierou** pomôcť k objasňovaniu trestnej činnosti uvedenej v danom paragrafe v písm. e) ako pri zisťovaní a usvedčovaní ich páchatel'ov. Z tohto vyplýva, že spolupracujúci páchatel' musí poskytnúť OČTK alebo súdu informácie vyššej kvality, než sú poskytované informácie v iných procesných postupoch a rozhodnutiach pre spolupracujúcu osobu, ktoré sú upravené v TP. ¹⁰⁶ „Najviac, jeho aplikácia nebude možná, ak pôjde „len“ o zločin spáchaný organizovanou skupinou, zločineckou skupinou alebo teroristickou skupinou, ale okruh takých trestných činov sa zužuje na **obzvlášť závažné zločiny** spáchané týmito zoskupeniami.“¹⁰⁷

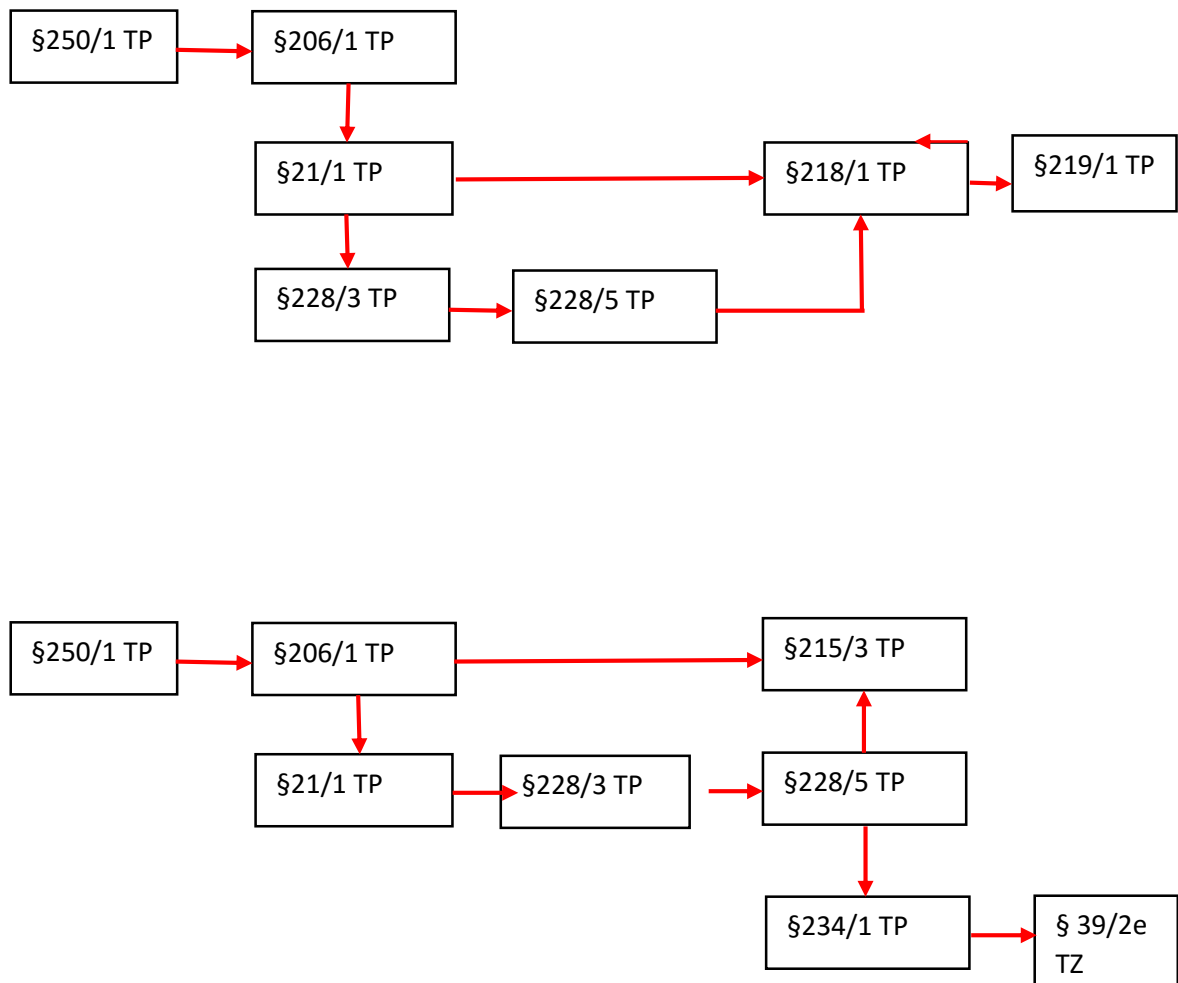
¹⁰⁶ ŽILINKA, M. *Spolupracujúca osoba a procesné postupy podľa Trestného poriadku*. In Justičná revue. Roč. 59, č.5, 2007. s. 626

¹⁰⁷ ŽILINKA, M. *Spolupracujúca osoba a procesné postupy podľa Trestného poriadku*. In Justičná revue. Roč. 59, č.5, 2007. s. 626

4.2.6. Modelová schéma procesných postupov a rozhodnutí pri spolupracujúcej osobe

Spolupráca v predsúdnom konaní:

„

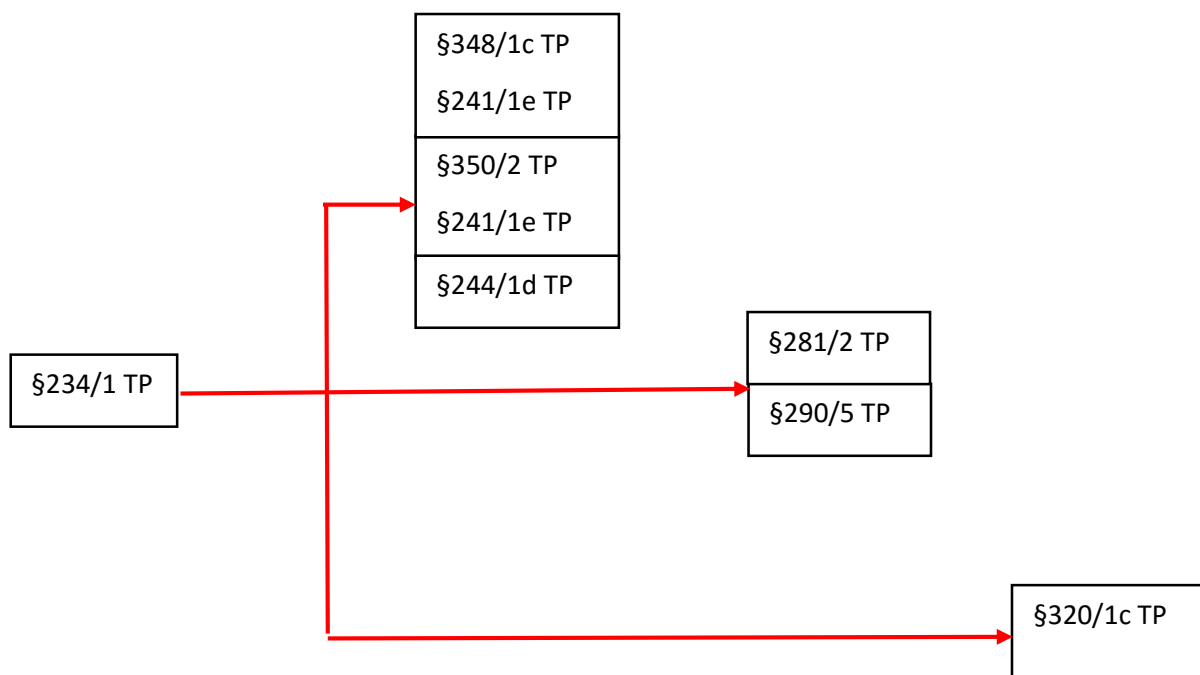
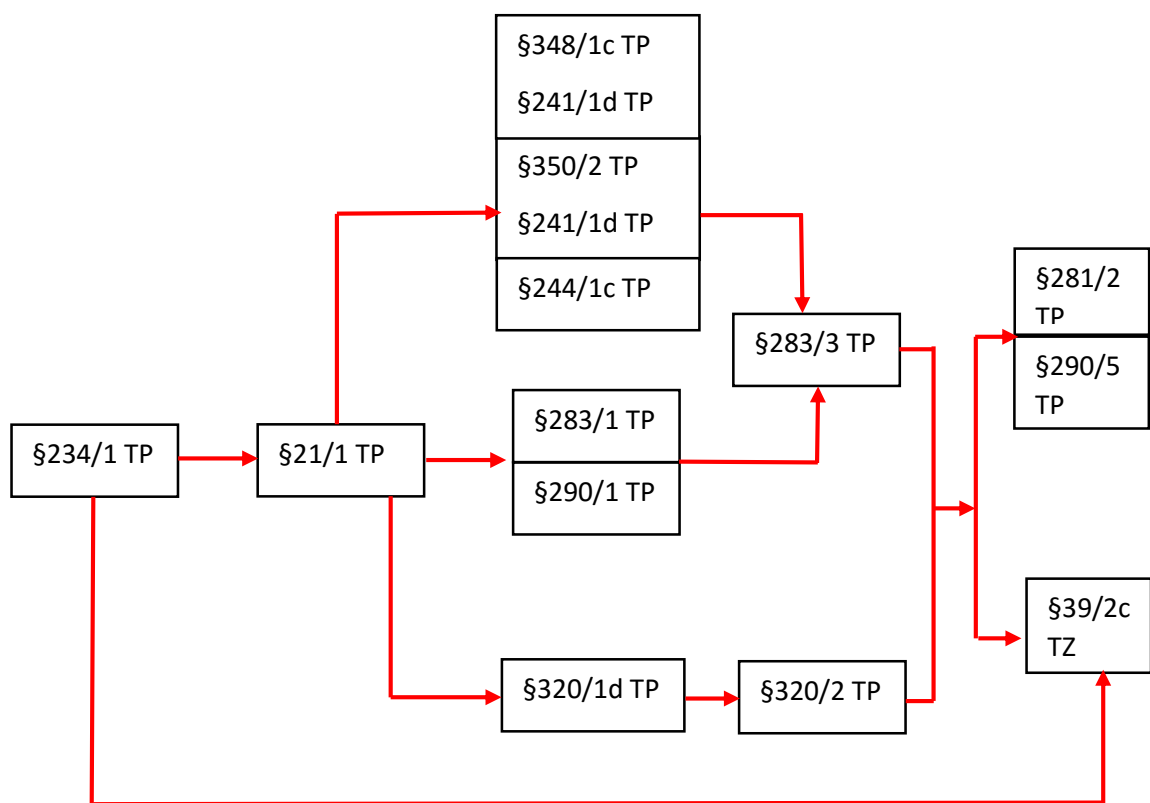

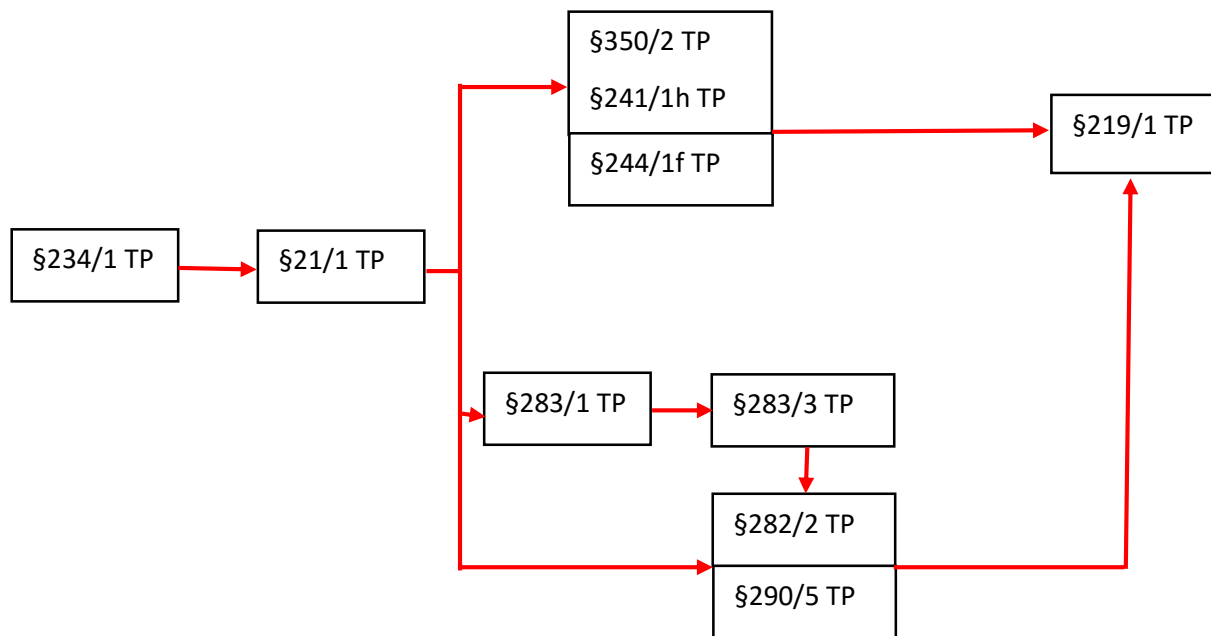
108
„

¹⁰⁸ ŽILINKA, M. *Spolupracujúca osoba a procesné postupy podľa Trestného poriadku*. In Justičná revue. Roč. 59, č.5, 2007. s. 626

Spolupráca v súdnom konaní:

„

„ 109

¹⁰⁹ ŽILINKA, M. *Spolupracujúca osoba a procesné postupy podľa Trestného poriadku*. In Justičná revue. Roč. 59, č.5,2007. s. 627

5. SPOLUPÔSOBENIE ORGÁNOV ČINNÝCH V TRESTNOM KONANÍ SO SPOLUPRACUJUCIMI OSOBAMI V BOJI PROTI KONKRÉTNYM PODOBÁM TRESTNEJ ČINNOSTI

Vo vyššie uvedených kapitolách som podrobnejšie rozoberala trestnoprocesné inštitúty, ktoré naša právna úprava používa pri spolupráci obvineného s orgánmi činnými v trestnom konaní. Tými inštitútmi sú dočasné odloženie vznesenia obvinenia, prerušenie trestného stíhania, zastavenie trestného stíhania a podmienené zastavenie trestného stíhania spolupracujúceho obvineného. Používajú sa najčastejšie pri odhaľovaní trestných činov ako je korupcia; založenie, zosnovanie a podporovanie zločineckej skupiny; založenie, zosnovanie a podporovanie teroristickej skupiny, hlavne pri odhaľovaní trestných činov spáchaných organizovanými, zločineckými a teroristickými skupinami.

Spoločný charakteristický znak pre tieto trestné činy je určite ich neľahké objasňovanie a následne vyvodenie zodpovednosti. Ako aj pán doktor Deset hovorí *„jedným z kľúčových charakteristických znakov organizovaného zločinu je hierarchicky usporiadaná organizácia (...), ktorá existuje po určitý čas. Pre organizovaný zločin sú prirodzene charakteristické aj ďalšie znaky, napríklad špecifický spôsob páchania a utajovania trestnej činnosti, ktorý spočíva v profesionálnom, systematickom a organizovanom postupe páchatel'ov, alebo motivácia páchatel'ov, ktorú v zásade predstavuje dosahovanie ziskov alebo upevňovanie moci.“*¹¹⁰ Preto je možné sa uchýliť k spolupráci s obvineným, ktorý má dôležité informácie pre objasnenie trestnej veci súvisiace s organizovaným zločinom. A za jeho spoluprácu mu poskytnúť určitú „úľavu“.

V Trestnom zákone v § 129 nájdeme definície pojmov organizovaná, zločinecká a teroristická skupina. V odseku 2 sa pod organizovanou skupinou *„rozumie spolčenie najmenej troch osôb na účel spáchania trestného činu, s určitou del'bou určených úloh medzi jednotlivými členmi skupiny, ktorej činnosť sa v dôsledku tohto vyznačuje plánovitosťou a koordinovanosťou, čo zvyšuje pravdepodobnosť úspešného spáchania trestného činu.“*¹¹¹ Odsek 4 sa zameriava na definíciu zločineckej skupiny: *„štruktúrovaná skupina najmenej troch osôb, ktorá existuje počas určitého časového obdobia a koná koordinovane s cieľom spáchať jeden alebo viacej zločinov, trestný čin legalizácie príjmu z trestnej činnosti podľa*

¹¹⁰ DESET, M. *Kriminologická charakteristika skupiny organizovaného zločinu*. In Bulletin slovenskej advokácie. Roč. 17, č. 5, 2011. s. 24

¹¹¹ Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon, § 129 ods. 2

*§ 233 alebo niektorý z trestných činov korupcie podľa ôsmej hlavy tretieho dielu osobitnej časti na účely priameho alebo nepriameho získania finančnej alebo inej výhody.*¹¹²

V neposlednom rade nám tento paragraf v odseku 5 definuje aj teroristickú skupinu: *„štruktúrovaná skupina najmenej troch osôb, ktorá existuje počas určitého časového obdobia na účely spáchania trestného činu teroru alebo trestného činu terorizmu.*¹¹³

Čo sa týka toho organizovaného zločinu, tak bohužiaľ aj na územie Slovenska postupne preniká medzinárodný zločin. Za posledné roky je to všeobecne známy fakt. Z doteraz získaných poznatkov vieme, že Slovenská republika slúži ako tranzitné územie pre výkon ich primárnych a najziskovejších aktivít. Taktiež naše územie nim poskytuje bezpečný úkryt a poprípade ho berú ako záložné miesto. Medzi najsilnejšie a najlepšie organizované skupiny na našom území patria Taliani a Rusi. Tieto skupiny máme najlepšie zmapované. Toto sa nedá povedať o čínskych skupinách. Ich činnosť a štruktúra je doposiaľ nejasná. Určite je to dôsledkom ich kultúrnej odlišnosti a snahou zabrániť úniku informácií. Zo všetkého čo doposiaľ polícia získala o čínskych skupinách vyplýva, že zatiaľ ako keby spoznávali prostredie a riešili svoje konflikty. Bezpochyby, zakladajú dakde svoje organizačné základne pomocou legálnych postupov. Dôkazom, že čínska mafia sa chce usadiť aj na našom území je incident, ktorý sa stal v decembri roku 1996. Odohral sa v Bratislave na letisku, kde tesne pred polnocou dve skupiny občanov ČLR na seba zaútočili. Použili proti sebe sečné ako aj strelné zbrane. Toho konfliktu sa zúčastnilo vyše 20 osôb pričom bol jeden občan ČLR usmrtený a dvaja ťažko zranení. Doteraz nie je známy podiel zahraničných a domácich skupín. Predpokladá sa, že domáce a zahraničné skupiny sú prepojené kvôli poskytovaniu ilegálnej práce buď tu alebo v zahraničí. V 90tych rokoch ako aj v súčasnosti sa vyskytujú vraždy na objednávku, lúpežné prepady ako aj vraždy policajtov. Veľmi znepokojujúci je fakt, že mnohé takéto organizované trestné činy sú doteraz nevyriešené. Obopína ich rúsko nejasností. Z tohto všetkého môžeme konštatovať, že organizovaná kriminalita sa nedá poraziť obvyklými metódami, ktoré donedávna náš právny systém ponúkal. Okrem toho, že slovenský právny systém pozná spoluprácu medzi obvineným a orgánmi činnými v trestnom konaní, odborná verejnosť by sa mala zamerať na inštitút korunného svedka. Mnohé krajiny tento inštitút využívajú práve na proti organizovanému zločinu.¹¹⁴

¹¹² Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon, § 129 ods. 4

¹¹³ Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon, § 129 ods. 5

¹¹⁴ PECHEROVÁ, M. *Korunný svedok ako jeden z prostriedkov boja s organizovaným zločinom*. In Justičná revue. Roč. 50, č.11.,1998. s.17,18

ZÁVER

V posledných rokoch i pre takú malú krajinu akou je Slovenská republika, sa zvyšuje riziko rozšírenia organizovaného zločinu. V minulosti to boli rôzne domáce mafiánske skupiny, ktoré pôsobili na našom území. Veľký rozmach mali hlavne v 90tych rokoch minulého storočia ale za dnešným problémom stojí podľa môjho názoru aj vstup Slovenskej republiky do Európskej Únie. Prinieslo to so sebou nielen pozitíva ale aj negatíva. Takým negatívom je, že sa otvorili brány pre rozširovanie a zakladanie zločineckých buniek nielen domácim organizovaným skupinám ale aj cudzineckým. Práve tie prinášajú väčšie riziko pre našu spoločnosť ako tie domáce. Väčšinou majú lepšie možnosti, či finančne alebo inak ovplyvňovať chod našej spoločnosti zlým smerom. Majú prepojenia aj do iných krajín, čo so sebou prináša komplikovanejšie riešenie trestnej veci, respektíve väčšiu dôkaznú núdzu.

Ako aj terajšia aktuálna situácia v Európe- „druhé sťahovanie národov“ ako mnohí nazývajú migračnú situáciu. Aj tá môže ovplyvňovať nárast kriminality nielen na našom území, aj keď našťastie zatiaľ nedosiahla kritickú hranicu ale hlavne v cieľových krajinách ako je Anglicko, Nemecko, Francúzsko, Švédsko a v mnohých ďalších. Na každodennom poriadku sa v médiách objavujú správy kde a aké trestné činy boli spáchané. Aj vďaka inštitútu „korunného svedka“ sa tieto krajiny snažia vyriešiť mnohé zločiny. Pomocou takýchto spolupracujúcich osôb sa OČTK dokážu dostať až do jadra organizovanej, zločineckej a pri najhoršom teroristickej skupiny a zničiť ich. Práve preto je podľa mňa dôležité aby sa tvrdo a pevne, inštitút spolupracujúcej osoby zaužíval do nášho právneho poriadku a používal na riešenie trestnej činnosti.

Prvým takým krokom sa stala novela Trestného poriadku z roku 2003, ktorá so sebou priniesla prvé úpravy inštitútu spolupracujúcej osoby v procesných postupoch trestného konania. Neskôr v roku 2005 bola veľká rekodifikácia Trestného poriadku, i keď nepriniesla dajaké výrazne zmeny v procesných postupoch, avšak zaviedla dôležitý inštitút ako je podmienené zastavenie trestného stíhania spolupracujúceho obvineného. Túto časť môžeme nazvať ako prvú fázu úpravy spolupracujúcej osoby v trestnom konaní. Pod druhou fázou uvediem prax. Zo štúdií vyplýva, že procesné postupy, ktoré som spomenula v kapitole 4 sa do roku 2007 využívali len zriedkavo. Podľa môjho názoru je bezpodmienečne nutná novelizácia. Pričom by táto novelizácia znamenala tretiu fázu úpravy tohto inštitútu. Nedostatky tohto inštitútu by sa tým odstránili, mnohé návrhy, vylepšenia by

sa zaviedli. Možná by táto novelizácia nepriniesla dokonalú úpravu spolupracujúcej osoby ale znamenal by to ďalší krok k dosiahnutiu takej úpravy.

Je dôležité aby sa touto témou viacej zaoberala odborná spoločnosť ako doteraz. Aby sa vydávali o nej odborné knihy, ktoré by pomohli OČTK k lepšiemu riešeniu trestných vecí, nielen závažnejšieho ale aj menej závažného charakteru. Taktiež aby sa naša právna úprava opierala o úpravu spolupracujúcej osoby-„korunného svedka“ v cudzích krajinách. Mnohé tieto krajiny majú daný inštitút lepšie spracovaný, už len Česká republika sa viacej oň zaujíma. Má ho lepšie, prehľadnejšie upravený v jednom paragrafe. Dokonca zákonodarca upravil presné podmienky, ktoré musí spolupracujúci obvinený spĺňať. A nielen Česká republika ale aj Anglicko, Írsko, USA, Taliansko majú lepšiu právnu úpravu spolupracujúcej osoby než Slovenská republika. A práve preto by sme sa mali od nich „učiť“.

Ako je nám známe, že spolupracujúci obvinený nemôže byť páchatelom, organizátorom, návodcom aj objednávateľom objasňovaného trestného činu. V tretej fáze, čiže v novelizácii, by sa mali podľa mňa objaviť presne vymedzené podmienky, napríklad pri uzatváraní dohody medzi spolupracujúcim obvineným a prokurátorom. Aby aj naša právna úprava spolupracujúcej osoby mala jasný a prehľadný smer ako postupovať pri jej aplikácii.

Verím a zároveň dúfam, že nasledujúce roky prinesú so sebou spomínanú tretiu fázu a bude slovenská právna úprava spolupracujúceho osoby na lepšej, vyššej úrovni ako je dnes. Ide o to, aby sme dokázali poskytnúť bezpečnú a spokojnú spoločnosť nielen pre nás ale hlavne pre budúce generácie, pre naše deti.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

Monografie:

- BÁČIKOVÁ, I. *Výsluch v kriminalistickej teórii a v praxi*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru, 2013, 233 s. ISBN 978-80-8054-565-9
- BEŇA, J. *Pramene k dejinám práva: Starovek*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, 2006, 376 s. ISBN 8071600954
- BEŇA, J. *Pramene k dejinám práva: Stredovek*. – 1. vydanie, Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, 2007, 455s. ISBN 978-80-7160-236-1
- BRUNA, E. *Otázky právního procesu*. Praha: Leges, s.r.o., 2010, 207 s. ISBN 978-80-87212-40-0
- ČERNÁKOVÁ, L. *Judikatúra vo veciach dokazovania v trestnom konaní svedok*. Bratislava: Iura Edition, 2013, 243 s. ISBN 978-80-8078-675-5
- HEŘMÁNEK, J. *Kriminalistická taktika*. Praha: Federalní ministerství vnitra, 1975, s. 343
- IVOR, J a kol. *Trestné právo procesné*. -2.vydanie, Bratislava: Iura Edition, 2010, 1049 s. ISBN 978-80-8078-309-9
- IVOR, J. - ZÁHORA, J. *Repetitórium rekodifikovaného trestného práva*. Bratislava: Iura Edition, 2010, 191 s. ISBN 978-80-8078-353-2
- KAČÍK, E., MATOUŠEK, S., ZEMANDLOVÁ, L. *Vybrané kapitoly z európskych dejín a štátu práva II*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru, 1995. 189 s. ISBN 808875125X

- KLÁTIK, J. *Zrýchlenie a zhospodárnenie trestného konania*. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Právnická fakulta, 2010, 330s. ISBN 978-80-8083-806-5

- KOLÁRIK, J. *Právne dejiny Slovenska*. Žilina: Poradca podnikateľa, s.r.o., 2008, 162 s. ISBN 978-80-88931-79-9

- KURILOVSKÁ, L. *Praktikum trestného práva procesného*. Šamorín: Heuréka, 2013, 157 s. ISBN 978-80-89122-90-5

- MIRIČKA, A. *Trestní právo procesní*. Praha: Vyšehrad, 1932,

- MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*, C. H. Beck, 2004. s. 583 ISBN 8071798789

- POLÁK, P. *Praktikum z trestného práva procesného*. Bratislava: Wolters Kluwer, s.r.o., 2014, 227 s. ISBN 978-80-8168-104-2

- POLÁK, P. *Svedok v trestnom konaní*. – 1.vydanie, Bratislava: Eurokódex, s.r.o., 2011, 296 s. ISBN 978-80-89447-47-3

- PORADA, V. *Kriminalistika*. Brno: Cerm Akademické nakladatelství, 2001, 746 s. ISBN 80-7204-194-0

- RÁLIŠ, A. *Trestné právo procesné*. Bratislava: Justitia, 1942, 251 s.

- RAŠLA, A. *Základy dôkazného práva*. Košice: Právnická fakulta UJPŠ, 1979, 149 s.

- SVÄTÉ PÍSMO, Starý zákon, Vydal Spolok sv. Vojtecha, Trnava, Cirkevné nakladateľstvo, Bratislava, 1968, 736 s.

Odborné články:

- DESET, M. *Kriminologická charakteristika skupiny organizovaného zločinu*. In *Bulletin slovenskej advokácie*. ISSN 1335- 1079. Roč. 17, č. 5, 2011. s. 24- 31
- DESET, M. K právnej úprave korunného svedka. In *Justičná revue*. ISSN 1335- 6461, 2009, roč. 61, č. 11, s. 1193- 1202
- KLÁTIK, J. Podmienečné zastavenie trestného stíhania- alternatívny spôsob riešenia trestnej veci. In *Justičná revue*. ISSN 1335- 6461. 2007, roč. 59, č. 1, s. 31-39
- KLÁTIK, J. K histórii, pojmu a účelu odklonu v trestnom konaní. In *Bulletin slovenskej advokácie*. ISSN 1335- 1079. 2008, roč. 14, č. 3, s. 25-29
- MURÍN, S. Korunný svedok. In *Justičná revue*. ISSN 1335-6461. 2002, roč. 54, č. 6-7, s. 740- 750
- PACHEROVÁ, M. Korunný svedok ako jeden z prostriedkov boja s organizovaným zločinom. In *Justičná revue*. ISSN 1335-6461. Roč. 50, č.11, 1998. s. 17-22
- PERHÁCS, Z. O problematike ochrany svedka. In *Justičná revue*. ISSN 1335- 6461. 2003, roč. 55, č.3, s. 179- 187
- PERHÁCS, Z. K ohrozenému a chránenému svedkovi. In *Justičná revue*. ISSN 1335- 6461. 2003, roč. 55, č. 3, s. 277-284
- POLÁK, P. Výpoveď anonymného svedka ako dôkaz. In *Justičná revue*. ISSN 1335-6461. 2013, roč. 65, č. 3, s. 303- 321

- REPA. O. Právo svedka odoprieť výpoveď v trestnom konaní(praktické problémy). In *Justičná revue*. ISSN 1335-6461. 2011, roč. 63, č. 12, s. 1594-1602
- VIKTORYOVÁ, J. Dôkazný význam výpovede „korunného svedka“. Policajná teória a prax. ISSN 1335-1370. 2004, roč. 12, č. 2, s. 114- 120
- VIKTORYOVÁ, J. Využívanie výsledku výpovede korunného svedka v dokazovaní vo vyšetrovaní. In *Justičná revue*. ISSN 1335- 6491. 2004, roč. 56, č. 5, s. 604- 607
- ŽILINKA, M. Spolupracujúca osoba a procesné postupy podľa Trestného poriadku. In *Justičná revue*. ISSN 1335-6461. 2007, roč. 59, č. 5, s. 622-627

Internetové zdroje:

- <http://www.independent.co.uk/news/uk/crime/bertie-smalls-quiet-death-of-the-original-supergrass-781020.html>
- https://www.cps.gov.uk/legal/p_to_r/queen_s_evidence_-_immunities_undertakings_and_agreements_under_the_serious_organised_crime_and_police_act_2005/#a01
- <http://www.pravnelisty.sk/clanky/a169-skutocne-moze-byt-pachatel-trestneho-cinu-svedkom-vo-svojej-vlastnej-trestnej-veci>
- <http://www.pravnelisty.sk/clanky/a169-skutocne-moze-byt-pachatel-trestneho-cinu-svedkom-vo-svojej-vlastnej-trestnej-veci>
- http://www.hs-augsburg.de/~harsch/Chronologia/Lsante05/LegesXII/leg_ta00.html

Právne dokumenty, judikatúra:

- Zákon č. 141/ 1961 Sb. Trestní řád
- Zákon č. 256/1998 Z. z. o ochrane svedka a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 3001/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník